

Česká zemědělská univerzita v Praze

Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů

Katedra speciální zootechniky

Výcvik koně a jeho využití u jízdní policie

Bakalářská práce

Autor práce: Veronika Kazdová

Obor studia: Speciální chovy

Vedoucí práce: Ing. Cyril Neumann

© 2018 ČZU v Praze

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Výcvik koně a jeho využití u jízdni policie" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 20. 4. 2018

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucímu práce panu Ing. Cyrilovi Neumannovi za odborné vedení při zpracování bakalářské práce a za jeho ochotu a trpělivost. Dále bych chtěla poděkovat panu Ing. Karlovi Pospíšilovi z odboru služební kynologie a hipologie Policie ČR za odborné konzultace, poskytnutí cenných rad a podkladů do bakalářské práce. V neposlední řadě bych ráda poděkovala panu Mgr. Luboši Kožíškovi z oddělení služební hipologie MP Praha, za poskytnutí konzultace a cenných rad a podkladů pro zpracování bakalářské práce.

Výcvik koně a jeho využití u jízdni policie

Souhrn

Bakalářská práce přináší ucelený přehled o oddělení služební hipologie policie České republiky. Práce se zaměřuje především na výcvik a využití koní ve službách policie.

Na začátku práce je pojednáno o historickém vývoji využívání služebních koní, které přechází až do současných výcvikových systémů u složek jízdni policie. Práce se dále zaměřuje na legislativní rozdělení útvarů služební hipologie, na státní a městskou jízdni policii. O obou útvarech je v práci psáno samostatně a podstatou je vystihnout jejich zákonné možnosti k nasazení složek jízdni policie. Dále je cílem práce poskytnout ucelený přehled o sídlech těchto oddílů v rámci České republiky a jejich početních stavech.

Důležitou součástí práce je i problematika fyziologických a kognitivních možností koně. Důraz je kladen na smyslové orgány, kognitivní schopnosti, ale i charakter, temperament a exteriér.

Část práce se věnuje výběru a podmínkám přijetí koní do služby. Jsou zde kladeny specifické nároky a požadavky, které jsou dány legislativním nařízením, a které musí kůň splňovat, aby mohl být přijat. Práce pojednává i o speciálním výcviku, který musí kůň zvládnout, aby mohl být zařazen do služby. Výcvik se skládá z několika rozdílných disciplín. Stejně tak i na vyřazování koní ze služby jsou dány podmínky nařízené legislativou.

Poslední součástí práce nejsou jen zpracovaná data, která zachycují počty jízdni policistů a služebních koní, ale jsou zde uvedeny i počty hodin jednotlivých výkonů služby na různých odděleních jízdni policie ČR za uplynulý rok 2017. Celkový součet počtů i hodin vykonané služby na všech odděleních je následně pro ilustraci porovnán s rokem 2016.

Klíčová slova: služební kůň, výcvik koní, jízdni policie

How to train and use a horse for mounted police

Summary

The bachelor thesis provides a comprehensive overview of the Hippology Service Department of the Czech Republic Police. The work focuses mainly on the training and use of horses in service of the police.

At the beginning of the thesis we discuss the historical development of the use of service horses, which extends to the current training systems of the police forces. The thesis also focuses on the legislative division of the departments of service hippology into the state and the municipal mounted patrol. Both departments are detailed separately with the goal to express their legal possibilities to apply the mounted police components. The further aim of the thesis is to provide a comprehensive overview of the headquarters of these departments within the Czech Republic and their numerical status.

An important part of this thesis is also a discussion of the physiological and cognitive abilities of a horse. The emphasis is put on sensory organs, cognitive abilities, but also character, temperament and exterior.

One part of the work deals with the selection and the conditions of horses admission into the service. There are specific requirements. Requirements that are set out in the legislative regulation and all the horses must follow it in order to be accepted. The work also deals with special training, which the horse has to handle in order to be put into the service. The training consists of several different disciplines. The particular conditions given by the legislation are even set for the horse's elimination out of the service.

The last part of the work is not only the processed data, which capture the number of policemen and service horses, as well as the number of hours of individual services in the departments of the Czech police for the past year 2017. The total sum of the number and hours of services performed in individual departments is then compared for the illustration with the year 2016.

Keywords: service horse, horse training, mounted police

Obsah

1 Úvod.....	1
2 Cíl práce	2
3 Literární rešerše	3
3.1 Historie jízdní policie v českých zemích.....	3
3.2 Současná služební hipologie u útvarů policie v ČR.....	4
3.2.1 Státní odbory hipologie.....	5
3.2.2 Městské odbory hipologie.....	6
3.3 Možnosti nasazení jízdních složek	7
3.3.1 Státní jízdní skupiny	7
3.3.2 Městské jízdní skupiny	10
3.4 Fyziologie koně	11
3.4.1 Smyslové možnosti	11
3.4.2 Temperament	15
3.5 Kognitivní schopnosti koně	16
3.5.1 Paměť	16
3.5.2 Emoční aktivita	18
3.5.3 Učení	18
3.5.4 Motivace	21
3.6 Výběr a podmínky k přijetí koně do služby Policie ČR	22
3.6.1 Výběr a přijetí koně do služby státní policie	22
3.6.2 Výběr vhodného služebního koně u městské policie	23
3.6.3 Vhodná plemena koní využívaná ve služební hipologii	24
3.7 Výcvik služebních koní	25
3.7.1 Výcvik služebních koní Policie ČR	26
3.7.2 Výcvik služebních koní městské policie.....	29
3.7.3 Zkoušky služebních koní Policie ČR.....	32
3.7.4 Výkonnostní zkoušky služebních koní městské policie.....	33
3.8 Podmínky k vyřazení koně ze služby.....	37
3.8.1 Vyřazení služebního koně u státní policie	37
3.8.2 Vyřazení služebního koně u městská policie	38
3.9 Statistiky jízdní policie ČR za rok 2017	39
4 Závěr.....	42
5 Seznam literatury	43

1 Úvod

Práce si klade za cíl seznámit čtenáře se služební hipologií, včetně možností využívání a výcviku služebních koní. Ačkoliv můžeme složky jízdní policie vidět v parcích, centrech měst nebo při fotbalových utkáních či demonstracích, je toto téma o služebních koních opomíjené. Veřejnost disponuje jen malým povědomím, neboť dostupných informací o služební hipologii také moc není. Bakalářské práce tak nabízí možnost nahlédnout, jak to funguje u složek jízdní policie v ČR.

Využívání koní k lidskému prospěchu počalo již v pravěku, tehdy koně sloužili jako potrava. Až později s domestikací se začali koně využívat do tahu, jak v zemědělství, tak v dopravě. Ve starověku lidé přišli na to, že se dají koně využít i k jízdě. Naučili se je ovládat a následně je využívali do bojů a válečných tažení. Jezdecké techniky se postupně ve válečné době zdokonalovaly. Koně ve službách člověka působili ve válkách, na různých panstvích, až do dnešní podoby, kdy jsou využívány ve služební hipologii pro ochranu občanů a majetku.

Hlavními přednostmi jízdní policie je hlídkování v terénu. S koňmi se dostanou i na místa jinak těžko přístupná. Dále je z dnešního pohledu velmi ekologické využívat koně jako dopravní prostředek. Také mohutnost koní budí pozornost a respekt, díky čemuž je možné umravňovat a vytlačovat dav lidí. Jízdní policista má díky koni výrazně vyšší autoritu. V neposlední řadě má jízdní policie i reprezentativní funkci při různých slavnostních akcích, státních a historických oslavách. Důležité ale je rozdělení jízdní policie, neboť máme dva typy jízdních policistů, respektive strážníků a každý má jiné zákonné služební povinnosti, rozdílné pravomoci a úkoly.

Do služby není zařazen jakýkoliv kůň. Výběr probíhá přesně podle kritérií, které jsou dány právními ustanoveními. Důraz je kladen jak na vhodné plemeno, tak u daných jedinců i na jejich exteriér, zdraví, kondici a v neposlední řadě také na charakter. Pokud je kůň vybrán a splňuje všechny požadavky, musí následně projít výcvikem. Výcvik je složen z několika částí, které musí kůň všechny zvládnout, aby mohl být přijat a zařazen do služby. Právní ustanovení jsou i na vyřazování koní ze služby.

2 Cíl práce

Cílem práce je ucelený přehled od historického počátku vývoje využití služebních koní až do současných výcvikových systémů u složek jízdní policie. Práce se dále zaměřuje na legislativní rozdělení státní a městské jízdní policie, včetně souhrnu sídel těchto oddílů a jejich početních stavů. Současně poskytuje práce souhrn zákonných možností k nasazení složek jízdních policie. Část práce se věnuje výběru a podmínkám přijetí koní do služby, kde jsou kladeny specifické nároky na jejich charakter, kognitivní schopnosti a v neposlední řadě na exteriér. Legislativa určuje i podmínky, za kterých je kůň ze služby vyřazen. Práce se zaměřuje i na speciálnost výcviku služebních koní.

3 Literární rešerše

3.1 Historie jízdní policie v českých zemích

K ochraně denního pořádku působila ve městech jízdní policie, mimo město pak hlídkovalo četnictvo. Následně se koně využívali v armádě jako nejrychlejší přepravní prostředek k obraně státu. Po vzniku ČSR v roce 1918 zůstalo zachováno četnictvo i policie. Přičemž četnictvo bylo složkou pěší (užívalo např. vojenské předpisy platné pro pěchotu), policie částečně pěší a částečně jízdní. Vojenský kůň se přestal využívat po II. světové válce. Po II. světové válce u nás jízda v armádě přežívala do poloviny 50. let. V bezpečnostních složkách se již koně příliš neuplatnili, výjimkou byla Pohraniční stráž, která je používala zhruba do poloviny 60. let. Po armádě převzaly jízdu na koni policejní složky a vznikla tak jízdní policie (Macek a Uhlíř, 1997). Zajímavostí je, že nejstarší záznamy o jízdních složkách se našly v Londýně z roku 1758, kdy byla ustavena jízdní hlídka prvních londýnských policistů.

Policisté na koních sloužili v rámci pražského policejního ředitelství již před rokem 1918. Za první Československé republiky působily v Praze čtyři, později dokonce pět oddílů jízdní policie. Oddělení jízdní policie se pak dočkalo obnovení až v roce 1991. A to v rámci konání Československé všeobecné výstavy pořádané v roce 1991 jako navázání tradice na dobu před druhou světovou válkou, kdy bylo na území hlavního města dislokováno několik oddílů jízdní policie. Oddíl TJ Žižka v Praze 7 přišel v roce 1991 s nápadem obnovit působnost jízdní policie v ČR. Pražská jízdní policie ČR byla znovu založena v červnu roku 1991 po téměř čtyřiceti letech. Od roku 1993 začaly vznikat oddíly jízdní policie ČR také v Brně a ve Zlíně.

Oddíl jízdní policie v Praze od svého vzniku až do roku 2002 měl koně ustájené v pronajatých prostorách TJ Žižky Praha. V roce 2002 se podařilo vybudovat vlastní stáj na Trojském ostrově. Ještě v tom samém roce postihly areál povodně a zničily celý areál, včetně budovy pro zaměstnance a stáji. Poté byl areál kompletně rekonstruován a slouží jízdnímu oddílu Policie ČR dodnes.

V Brně bylo oddělení jízdní policie znovu založeno v roce 1993 v Žebětíně, kde sídlilo pouhé tři roky od založení. Následně byl získán bývalý vojenský objekt v Medlánkách, kam se oddělení jízdní policie přestěhovalo. V roce 2014 byla v Brně vystavěna remontní stáj pro mladé koně připravující se na výkon služby nebo pro koně se zdravotními či psychickými problémy za účely rekonvalescence.

Zlínské oddělení jízdní policie se po výcviku v Tlumačově přestěhovalo do objektu zemědělského družstva Pozlovice.

Od roku 1993 byly zakládány i jízdní oddíly městské policie v Praze, Pardubicích a Ostravě.

Historie jízdních skupin Městské policie hlavního města Prahy počíná v srpnu roku 2007, kdy byla založena jízdní skupina v městské části Prahy 11. Byli zakoupeni první dva služební koně z Národního hřebčína Kladruby nad Labem, starokladrubští bělouši. V únoru 2008 vznikla druhá jízdní skupina na obvodním ředitelství Prahy 13, zde byli zakoupeni dva starokladrubští vraníci. V březnu 2008 začala působit na území městské části Prahy 5 a Prahy 16 již třetí jízdní skupina spadající pod vedení obvodního ředitelství Prahy 5. Zde začali sloužit dva starokladrubští koně, jeden vraník a jeden bělouš. Čtvrtá jízdní skupina byla založena v prosinci roku 2009 na Praze 7, se sídlem na Trojském ostrově. Do stáje přivezli jednoho starokladrubského vraníka a jednoho bělouše. Ve druhé polovině roku 2010 byla založena poslední jízdní skupina na Praze 1, která byla nejdříve spojena s jízdní skupinou Prahy 7. První říjnový den roku 2012 došlo k úplnému osamostatnění jízdní skupiny Prahy 1 a jejich přestěhování se z Trojského ostrova do Velké Chuchle. V roce 2014 byla v rámci reorganizace zrušena jízdní skupina Prahy 13, koně a jezdci přešli k jízdní skupině na Praze 7.

Jízdní oddíl městské policie v Pardubicích byl založen 21. 5. 2002 se sídlem ve Štrosově ulici. Později byl oddíl jízdní policie přestěhován na Dostihové závodiště v Pardubicích.

Počátky jízdní policie na Ostravsku sahají až do roku 1899. Po roku 1945 v Čechách tradice jízdní policie úplně zanikla. Na jaře roku 1992 byl zřízen jízdní oddíl Městské policie Ostrava. Jeho začátky nebyly snadné. Výcvik policejních koní se dlouhá léta na území naší vlasti neprováděl, chyběly zkušenosti, jakákoli metodika, odborná literatura a nedostávalo se rovněž kvalitních a zkušených cvičitelů. Po překonání počátečních nezdarů se však začal vytvářet systém výcvikových metod, které byly vhodné pro policejní praxi. Městská policie Ostrava začínala s plemenem slezský norik. Postupem času bylo plemeno slezský norik nahrazeno plemenem pro výkon služby mnohem vhodnějším – starokladrubským koněm.

3.2 Současná služební hipologie u útvarů policie v ČR

Policejní prezident České republiky zařazuje Odbor služební kynologie a hipologie, který spadá pod Ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia ČR, pouze pro státní policii. Oddělení služební hipologie Praha spadá pod Krajské ředitelství policie hl. m.

Prahy. Oddělení služební hipologie Brno spadá pod Krajské ředitelství policie Jihomoravského kraje. A oddělení služební hipologie Zlín spadá pod Krajské ředitelství policie Zlínského kraje.

Městská jízdní policie je pod záštitou příslušného města. Jízdní skupiny hl. m. Prahy plní úkoly obvodního ředitelství Městské policie hl. m. Prahy. Jízdní skupina v Pardubicích spadá pod Oddělení jízdní policie, které řídí ředitel Městské policie Pardubice. Vrchním velitelem Městské policie Ostrava je primátor. Úsek hipologie spadá pod Operativní oddíl Městské policie Ostrava.

3.2.1 Státní odbory hipologie

Státní jízdní policie má v České republice tři jízdní skupiny, v Praze, v Brně a ve Zlíně. Společně mají remontní stáj v Brně, kde jsou mladí koně na výcvik, případně koně služební k rekonvalescenci. Výcvik koní v remontní stáji trvá zhruba rok, než se naučí základní dovednosti. Poté jsou koně po získání kategorie hlídkový kůň předáni na jednotlivá oddělení služební hipologie, která si o ně zažádala. V remontní stáji mají aktuálně 4 nově zakoupené koně na výcvik.

Pražská jízdní skupina sídlí na Trojském ostrově, kde mají stáje, zázemí pro zaměstnance a prostory k tomu náležící ve vlastnictví Policie ČR. V současné době mají v Praze 16 služebních koní. V roce 2018 je v plánu zakoupit pro pražské oddělení dva nové koně. Služební koně jsou plemene český teplokrevník a jeden služební kůň je plemene nonius.

Oddělení služební hipologie Krajského ředitelství Policie Zlínského kraje je doposud v pronajatém areálu Zemědělského družstva Zálesí v lokalitě Pozlovice. Jízdní skupina ve Zlíně má k dispozici pouze 7 koní. Ale na rok 2018 plánují zakoupit jednoho nového koně. Služební koně jsou plemene český teplokrevník.

Oddělení služební hipologie Krajského ředitelství Policie Jihomoravského kraje a remontní stáj v Brně sídlí v Medlánkách. Oddíl služební hipologie má aktuálně 12 koní. A plánují v roce 2018 zakoupit jednoho nového koně. Služební koně jsou plemene český teplokrevník.

Státní jízdní policie používá do své služby především koně plemene český teplokrevník. Toto plemeno bylo vybráno pro jeho dostupnost jak po finanční stránce, tak pro početné chovy v České republice. Na našem území jsou dva státní hřebčince, Písek a Tlumačov, které se již s dlouholetou tradicí zabývají odchovem hřebců teplokrevných koní. Třetí státní hřebčinec v Nemošicích zanikl po druhé světové válce. V dnešní době, kdy jsou tato plemena natolik vyšlechtěna, již přestávají Policii ČR vyhovovat po zdravotní stránce.

Často rentgenová vyšetření prokážou vady neslučitelné pro výkon koně ve službě. Policie nemusí kupovat koně pouze z hřebčince, ale lze koně zakoupit i od soukromých majitelů. Plemeno český teplokrevník se ujalo i po stránce povahové. Mají převážně mírnou povahu a jsou učenliví. Jejich temperament je klidný, ale živý. Jsou to koně s pevnou a dobrou tělesnou konstrukcí, jsou dlouhověcí a vhodní pro všestranné jezdectví s dobrou mechanikou pohybu. V současné době Policie ČR nevyužívá jen plemeno český teplokrevník, ale můžeme se setkat i s plemenem nonius, které pochází z Maďarska. Toto plemeno je klidné, pracovité a ochotné. Nonius je silný, odolný s živým a energickým temperamentem.

3.2.2 Městské odbory hipologie

Městská jízdní policie sídlí v Praze, Pardubicích a v Ostravě.

Městská policie hlavního města Prahy má čtyři samostatně fungující jízdní skupiny. Ty jsou řízeny příslušnými řediteli výkonných obvodních ředitelství. Oddíly městské služební hipologie mají sídla a ustájení koní v Praze 11 u Milíčovského lesa, v Praze 7 a oddíly pro Prahu 5 a Prahu 1 sídlí na závodišti Velká Chuchle.

Městská jízdní policie v Pardubicích sídlí na Dostihovém závodišti v Pardubicích a do své služby využívají koně plemene starokladrubský kůň.

Městská jízdní policie Ostrava má jednu jízdní skupinu, která sídlí v ulici Kaminského v Ostravě. Oddíl městské služební hipologie má k dispozici 13 služebních koní plemene starokladrubský kůň.

Městské jízdní skupiny využívají do svých služeb koně plemene starokladrubský kůň, především ve formě starokladrubský vraník. Starokladrubský kůň byl vyšlechtěn ve dvorním hřebčíně v Kladrubech nad Labem a plemeno je chráněno státem jako národní kulturní památka. Toto plemeno bylo vybráno pro jeho dostupnost jak po finanční stránce, tak pro početné chovy v České republice. Starokladrubský kůň je většího tělesného rámce, který jedinečným způsobem spojuje robustnost, sílu a ušlechtilost. Jeho hrudník je široký a hluboký. Zád' je mohutná a široká. Krk je mohutný, klenutý a vysoko nasazený. Pro toto plemeno koní je typická klabonosá hlava. Starokladrubští koně se vyznačují vysokou vytrvalostí a dlouhověkostí. Jde o charakterního koně s učenlivou povahou, který ovšem dospívá o něco později (Lerche, 1956). V současné době jsou často koně nakupovány i od soukromých majitelů, neboť v hřebčinci je vyčleněno jen málo koní, kteří by splňovali kritéria pro výběr a zařazení do služby. U jízdního oddílu na Praze 11 se můžeme setkat i s koňmi plemene český teplokrevník.

3.3 Možnosti nasazení jízdních složek

Služební hipologie je oddělení, které pro výkon služby využívá strážníky či policisty na koních. Kůň je tedy dopravní prostředek, který usnadňuje a urychluje výkon služby. S koněm lze území, které je potřeba během služby zkontrolovat, projít v mnohem větším rozsahu a za kratší čas než například pěšky. A na rozdíl od aut lze koně nasadit i do míst těžko přístupných. Navíc kůň budí v lidech větší respekt.

Je velmi důležité rozčlenit možnosti nasazení jízdních složek na státní jízdní skupiny a městské jízdní skupiny, protože jsou zde důležité rozdíly, kam například městský odbor nasadit při výkonu služby nelze.

3.3.1 Státní jízdní skupiny

Policejně hipologickou činností se rozumí plnění úkolů policie, dle zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, jezdcem se služebním koněm v přímém výkonu služby. Činnost služební hipologie upravuje pokyn č. 83 policejního prezidenta ze dne 28. dubna 2015.

Oddělení služební hipologie v rámci výkonu policejně hipologických činností působí zejména v oblasti ochrany veřejného pořádku, předcházení trestné činnosti a bezpečnosti osob a majetku. Ale může rovněž plnit úkoly v oblasti prezentace činnosti policie a služební hipologie. Například v rámci tematických přednášek, exkurzí a ukázek výcviku. Oddělení služební hipologie se může zúčastňovat hipologických akcí sportovního charakteru v České republice i v zahraničí.

Policejně hipologické činnosti se dle charakteru plněných úkolů člení na základní policejně hipologické činnosti a speciální policejně hipologické činnosti.

Mezi základní policejně hipologické činnosti patří vykonávání hlídkové služby, při kterých je jezdec se služebním koněm zařazený do hlídky. A také plnění úkolů stanovené v rámci organizovaném pátrání po pohřešovaných a hledaných osobách a věcech. Hlídková služba je přednostně plánována do prostorů, kde je silniční doprava vyloučena nebo výrazně zkomplikována. Mezi takové prostory řadíme například pěší zóny, rekreační a zemědělské lokality a lesní porosty. V rámci pátrání po hledaných a pohřešovaných osobách a věcech se jízdní hlídky používají zejména při mimořádných pátracích opatřeních nebo pátracích akcích, kdy je potřeba v krátkém časovém období systematicky propátrat vymezený prostor. Jízdní hlídky jsou přednostně nasazovány do rozlehlých nebo komplikovaně přístupných lokalit

pátrání, např. zemědělské plochy, členité a zalesněné oblasti, horský terén. V noci a za snížené viditelnosti lze služební koně využít pouze výjimečně.

Speciální policejné hipologické činnosti jsou ty, při kterých je jezdec se služebním koněm zařazený do jízdni jednotky. Plní zpravidla specifické úkoly pod jednotným velením v součinnosti s pořádkovou jednotkou v rámci zajišťování vnitřního pořádku a bezpečnosti. A patří sem i další speciální hipologické úkoly. Při služebním zákroku jízdni jednotky pod jednotným velením v součinnosti s pořádkovými jednotkami lze použít donucovací prostředek, vytlačování koněm. Jízdni jednotka v rámci opatření provádí zákrok samostatně nebo v součinnosti s pořádkovou jednotkou. Jízdni jednotku nelze použít, pokud jsou k rozptýlení davu osob užity plošně účinné slzotvorné prostředky.

Pokyn č. 66 ředitele ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky ze dne 27. července 2016 stanovuje způsoby používání služebních koní při zákrocích pod jednotným velením. Jízdni jednotky lze využít dle aktuální situace následujícími vhodnými způsoby:

a) Obsazení prostoru

Obsazení prostoru se používá v případě, kdy se již na místě nacházejí osoby, které se dopouštějí protiprávního jednání. Cílem zákroku je zabránit dalšímu porušování zákona a donutit osoby opustit daný prostor. Zákrok je potřeba provádět dynamickou formou (klus, cval). A pokud to okolnosti umožňují v součinnosti s pořádkovými jednotkami. Zákrok v kroku se používá ve výjimečných případech tam, kde není možné využít dynamickou formu, neboť dochází k bezprostřednímu kontaktu s davem a ke zvýšenému riziku zranění služebních koní a jezdců. Využívají se formace, ve kterých spolupracují jízdni jednotky s pěšími policisty.

b) Zajištění prostoru

Zajištění prostoru je opatření, při kterém je třeba získat nad daným prostorem kontrolu, případně zabránit osobám vstoupit do daného prostoru. Lze jej provést umístěním jízdni jednotky na takticky vhodné místo, ze kterého je dobrý přehled o aktuální situaci a kde je dostatek prostoru na zahájení zákroku dynamickou formou. Jízdni jednotka může také svým postavením přímo bránit pronikání osob do zajištěného prostoru, je však třeba zamezit těsnému kontaktu s davem. Je třeba dbát na to, aby koně nebyli postaveni k davu bokem, kdy se riziko zranění mnohonásobně zvyšuje.

c) Ochrana napadeného objektu (vozidla)

Při potřebě rozptýlit osoby, které napadají objekt (vozidlo), může vytlačovat jízdní jednotka tyto osoby různými způsoby. Většinou najíždí jízdní jednotka dynamickou formou těsně k objektu a vytlačuje osoby, následně objekt (vozidlo) zajistí a obsadí sama nebo ve spolupráci s pořádkovými jednotkami.

d) Doprovod skupiny osob

Doprovod skupiny osob se provádí v případě, kdy hrozí, že se osoby ve skupině mohou dopouštět protiprávního jednání, nebo že mohou být napadeny jinými osobami. Jízdní jednotka postupuje v řadě za doprovázenou skupinou, kde má největší přehled o dění ve skupině a v jejím okolí. Ve spolupráci s pěšími jednotkami probíhá zákrok koordinovaně a pěší policisté jsou rozmístěni v okolí doprovázené skupiny. V případě napadání osob nebo při jiném porušení zákona, provádí jízdní jednotka zákrok proti osobám, které se porušení zákona dopouštějí.

Výkon policejně hipologických činností provádí nejméně dvoučlenná jízdní hlídka a do výkonu služby lze zařadit pouze jezdce s platným osvědčením a služebním koněm se zadanou kategorií hlídkový kůň nebo služební kůň pro speciální úkoly. Do jízdní hlídky určené k plnění základních policejně hipologických činností lze zařadit i jezdce bez platného osvědčení nebo služebního koně bez zadané kategorie, ale pouze v rámci výcviku a v doprovodu jiného jezdce s platným osvědčením na služebním koni se zadanou kategorií.

Plánovaná délka služby zpravidla nepřekračuje dobu 7,5 hodiny. Délku výkonu služby lze překročit jen výjimečně. V takovém případě musí být služebním koním zabezpečen přiměřený odpočinek, krmení a napájení zpravidla každé 4 hodiny. Výkon policejně hipologických činností je přizpůsobován povětrnostním podmínkám a může být výkon služby omezen nebo zrušen. Pokud se sníží venkovní teplota ovzduší pod $-5\text{ }^{\circ}\text{C}$, může výkon služby v dané lokalitě s využitím služebních koní trvat nejdéle 2 hodiny. Pokud se sníží venkovní teplota ovzduší pod $-10\text{ }^{\circ}\text{C}$, lze k výkonu služby v dané lokalitě využít služební koně pouze v případě mimořádné situace a na nezbytně nutnou dobu. Naopak v letním období, pokud se zvýší venkovní teplota ovzduší nad $+30\text{ }^{\circ}\text{C}$ na přímém slunci, může výkon služby v dané lokalitě s využitím služebních koní trvat nejdéle 2 hodiny. Pokud se venkovní teplota ovzduší zvýší nad $+35\text{ }^{\circ}\text{C}$ na přímém slunci, lze k výkonu služby v dané lokalitě využít služební koně pouze v případě mimořádné situace a na nezbytně nutnou dobu. Plánovaný výkon služby může být zrušen v případě neodpovídajícího zdravotního stavu služebního koně a není-li možné využít ke službě jiného služebního koně. Dále při zvlášť nepříznivých povětrnostních

podmínkách, kdy hrozí zranění jezdce nebo služebního koně, např. hustý déšť, sněžení a náledí.

Primárně je výkon služby jízdni skupiny konán ve městě sídla služebny (tj. Praha, Zlín a Brno). Ale tyto služební oddíly jsou ve vzájemné spolupráci, a tak mohou vypomáhat i v sousedních městech, po celé České republice a v případě potřeby i v zahraničí. Například pražská jízdni skupina kromě Prahy vypomáhá v případě potřeby v Liberci, Ústí n. L., Mělníku a Plzni.

3.3.2 Městské jízdni skupiny

Plnění úkolů jízdni skupiny okresního ředitelství městské policie upravuje směrnice k Příkazu ŘMP č.14/08 ze dne 30. dubna 2008.

Jízdni skupina slouží k zefektivnění činnosti městské policie při zabezpečování v místech veřejného pořádku, kde je to vhodné s ohledem na charakter území. Například okrajové části města, lesy, lesoparky, parky, sady a chráněná území. Dále plní speciální úkoly při slavnostních příležitostech a reprezentaci městské policie na veřejnosti. Důležité ale je, že kůň u městské policie neslouží jako donucovací prostředek. To je hlavní rozdíl od policie státní, která koně využívá jako donucovací prostředek. Jízdni hlídka městské policie působí zejména preventivně.

Strážníci konající službu v jízdni skupině. Výkon služby je převážně hlídková činnost na koních. Strážníkem jízdni skupiny může být strážník s platným osvědčením o splnění stanovených odborných předpokladů k výkonu služby a oprávnění podle zákona o obecní policii. Musí také prokazovat vynikající schopnosti a dovednosti v jízdě na koni. Být držitelem jezdecké licence, případně zahájit výcvik jezdce k získání jezdecké licence. Pokud ještě jezdeckou licenci nemá a ani nezačal výcvik, je důležité, aby byl předpoklad, že tento požadavek splní nejpozději do šesti měsíců po zařazení do jízdni skupiny. Výjimku lze udělat v odůvodněných případech a uděluje ji ředitel městské policie. Strážník musí prokazovat i dostatečné praktické a teoretické znalosti v ošetřování koní.

Činnost jízdni skupiny řídí, organizuje a kontroluje vedoucí jízdni skupiny. Ten zodpovídá za práci a výkon služby, podřízených zaměstnanců městské policie. O obsazení funkce vedoucího jízdni skupiny rozhoduje ředitel okresního ředitelství městské policie, ve kterém je jízdni skupina zařazena. Výkon služby strážníků jízdni skupiny se řídí týdenním plánem služby, který zpracovává vedoucí jízdni skupiny a vždy ho nejprve předkládá ke schválení řediteli. Výkon služby jízdni hlídkou je vykonáván dvoučlennou hlídkou, kterou tvoří dva strážníci jízdni skupiny a dva koně. V každé jízdni hlídce určí vedoucí jízdni

skupiny velitele této jízdni hlídky, který odpovídá za celý průběh služby. Jízdni hlídka vykonává hlídkovou službu tak, aby neomezovala volný pohyb chodců, pokud to nevyžaduje plnění úkolu městské policie. V silničním provozu se hlídka pohybuje za sebou, přičemž strážník na zkušenějším koni jede první.

Strážníkovi je zakázáno požadovat po koni takové úkoly, které nemůže zvládnout, nebo si při této činnosti může přivodit zranění, případně může dojít k jinému ohrožení života nebo zdraví koně. Kůň nesmí být vystaven nepříznivým klimatickým podmínkám (hustý déšť, sněžení, silný mráz, vysoká teplota apod.), které mohou negativně ovlivnit zdravotní stav koně. Při výrazně nepříznivém počasí je vhodné, s ohledem na zdraví koně, výkon služby či výcvik přerušit nebo jej ukončit, pokud tomu nebrání momentální bezpečnostní situace. Dále je strážníkovi zakázáno bez přiměřených důvodů měnit stanovené úseky výkonu služby a stanovený harmonogram výcvikového dne.

3.4 Fyziologie koně

Fyziologie je vědní obor, který zkoumá a vysvětluje činnost celého organismu. Hledá i souvislosti mezi tím, proč a jak to v organismu funguje. Což nám napomáhá zvíře lépe chápat a umožňuje nám o něj ideálně pečovat.

My bychom se zaměřili na smyslové možnosti, protože hrají v úloze služebního koně velkou roli. Ačkoliv mají koně poměrně velkou hlavu, jejich mozek je malý. Na rozdíl od člověka neumí jednat s rozmyslem a místo toho reagují v závislosti na vrozených instinktech. S nimi musí jezdec počítat a předvídat, jak by kůň mohl zareagovat, aby byl připraven a nechtěné reakci koně uměl zabránit.

Zato mají koně velmi dobrou paměť a jsou schopni se učit. Koně jsou velmi inteligentní zvířata.

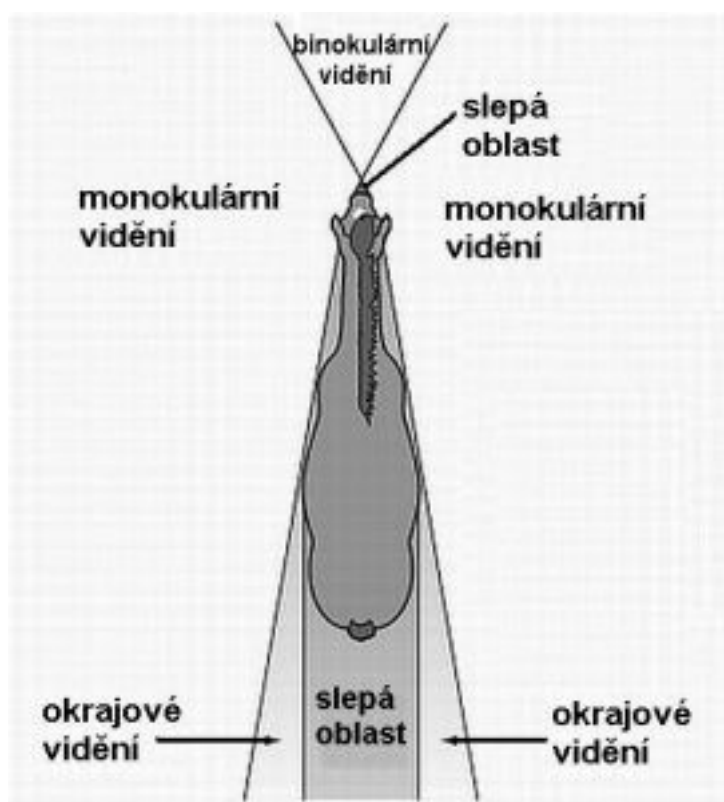
3.4.1 Smyslové možnosti

Smyslové schopnosti koní jsou velmi dobře vyvinuty. Všechny smysly koně společně působí jako dokonalé poplachové zařízení, což bylo důležitým požadavkem pro přežití divokých předků. Dnešní koně si ovšem v sobě stále nesou všechny vlohy svých předků, hluboce zakořeněné instinkty, které se vytvářely během dlouhého vývoje. Pro nás to znamená znát důležitá pravidla pro zacházení s nimi.

Kůň vnímá realitu pěti smysly – sluch, čich, zrak, hmat a chuť. Na rozdíl od lidí jsou ale smysly koní daleko dokonalejší. Mají výbornou schopnost smyslového vnímání. U koní jsou dominujícími smysly sluch a čich, díky čemu mohou vyrovnávat nedostatky u zraku.

Sluch a zrak jsou základními prvky obranného systému koně a mimo to hrají i velmi důležitou roli v komunikaci (Budd, 1996).

Zrak koním umožňuje společně s ostatními smysly mapovat okolí, aby se cítili v bezpečí. Koňské oko je ve srovnání s očima jiných zvířat velké. Jejich oči jsou umístěny po stranách hlavy, s tím souvisí i jejich velikost zorného pole, které mají největší ze všech suchozemských savců. Aniž by natáčeli hlavu jejich oči vidí v úhlu až 350° (viz obr. č.1). Nejvíce je zastoupeno monokulární vidění (cca v úhlu 285°), kdy kůň vidí vždy jen jedním okem, takže je schopen rozlišovat především jen pohyb. Pokud chce kůň prozkoumat něco důkladněji, musí natočit hlavu, aby dostal předmět do binokulárního vidění. Binokulární vidění u koní tvoří menší část zorného pole (zhruba v úhlu 65°), ale zato vidí oběma očima a může tak lépe zaostřovat a rozpoznávat vzdálenost. Schopnost zaměřit se na předmět před ním závisí na poloze očí. Schopnost akomodace oční čočky u koní není tak dokonale vyvinuta, proto k zaostřování objektu kůň sklání a zvedá hlavu. Při sklonění hlavy vidí ostře před sebou a na straně. Chce-li vidět ostře do dálky, musí hlavu

Obr. 1. Zorné pole koně

(zdroj: <http://www.equichannel.cz/kone-a-jejich-smysly-zrak>)

zvednout. Když stojí kůň s hlavou zvednutou dopředu, vzniká těsně před ním (výšek asi metr před nos koně) a za ním (za hlavou, přes hřbet až za ocas) slepá oblast, ve které kůň nic nevidí. Z tvaru oční koule koně a z tohoto vyplývajícího uspořádání sítnice se předpokládá, že při správné ohniskové vzdálenosti se vzdálené předměty promítají hned za čočkou a ohnisková vzdálenost je tak vyhovující. S bližšími předměty je spojena delší ohnisková vzdálenost, která nedosahuje sítnice lomem paprsků na konvexní čočce, ale je posunuta spíše na sítnici dále od čočky a tam vytvoří obraz předmětu. U koňského oka se taková sítnice nazývá rampová sítnice. U koně je akomodace čočky nepřesná, a proto můžeme často pozorovat tendenci koní se plašit a odklánět se od kontaktu s blízkými předměty (Reece, 1998). Zornice koně má podélně oválný tvar, umožňuje panoramatické vidění, aby když se kůň pase s hlavou dole, ji nemusel zvedat. Výzkumy zjistily, že koně, podobně jako jiní kopytníci, jsou aktivní ve dne, v šeru i v noci. Jejich oči, jak zjistili, jsou uzpůsobené k dobrému vidění v tlumeném světle a k ještě lepšímu vidění za jasnějšího světla (Walls, 1942). Koně mají dichromatické vidění, které jim umožňují jen dva typy čípků (Macuda et Timney, 1999). Mohou rozeznávat některé barvy. Dle výzkumu sestavili Carroll et al. (2001) barevnou stupnici ukazující, jak koňské oko vnímá barvy (viz obr. č. 2). Výzkum ukázal, že dichromatické vidění neumožňuje koním rozeznávat červenou barvu (Carroll et al., 2001).

Obr. 2. Spektrum vnímání barev člověka a koně

(zdroj: <http://www.equichannel.cz/jak-vnima-barvy-konske-oko>)

„Neznamená to, že nevidí červenou,“ říká Dr. Carroll, „Jen ji neumí rozeznat v červeno/zelené oblasti spektra. Jsou proto trochu méně citliví na červené světlo.“ Carroll (2001) uvedl, že u dichromatického vidění nejsou přechodné barvy. Takže pokud se barvy smíchají, kůň neuvidí vzniklou kombinaci barev, ale spíše achromatickou (bílou či šedou) nebo nevýraznou verzi jedné ze dvou základních barev (pastelově modrou nebo žlutou). Koně vidí dobře i ve tmě, mají v sítnici více tyčinek. Koně jsou schopni vizuálně rozlišovat objekty o střední a velké velikosti ve velmi slabém světle. Vědci si také všimli, že i při extrémně slabém světle, kdy už koně nejsou schopni rozlišit přesné tvary, se stále ještě umí vyhýbat hrazení a předmětům (Hanggi et Ingersoll, 2009).

Sluch je jedním z nejdokonalejších smyslů a u koní je citlivější než u lidí. Koně slyší zvuky, které lidské ucho není schopno zaznamenat. Kůň slyší na velkou vzdálenost tišší zvuky, vysoké tóny i šelest (Duruttya, 2005). Je to dáno díky neobyčejně pohyblivým ušním boltcům, které se mohou libovolně natáčet až o 180°. Přičemž se každý z nich pohybuje nezávisle na sobě pomocí 16 malých uchohybných svalů. Koně mají tedy schopnost slyšet zvuky současně ze dvou stran a lokalizovat tak zdroje zvuku. Často ušní boltec spolupracuje s okem. Kde něco kůň slyší, tam se i podívá. Výborný sluch společně se zrakem napomáhá koním v orientaci ve tmě. Pokud nemůže odhadnout překážku v cestě, terén či hloubku kaluže zrakem, usnadňuje si to frkáním. Díky ozvěně zvuku a zvukových vln frkání určí přibližnou vzdálenost, hloubku a směr překážky.

Čich koní je velmi citlivý hned z několika důvodů. Hraje důležitou roli v ochranném systému, umožňuje koním rozeznávat jiná zvířata, prostředí i lidský pach. Slouží jim také k nalezení a výběru vhodné potravy a vody, kterou cítí na veliké vzdálenosti. Koně se mezi sebou navzájem poznávají především podle pachu a při prvním setkání se intenzivně očichávají na nozdách, plecích, slabinách a na vnějších pohlavních orgánech. Jsou schopni rozeznat jakého pohlaví je druhý kůň, zda patří do stáda a jaké má hierarchické postavení (Duruttya, 2005). Hřebci, jsou obzvláště vnímaví na pach klisny v říji. Pokud větrí zvláštní či neznámé pachy, ohrnují přitom horní pysk, aby mohli pach prozkoumat pomocí Jacobsonova orgánu. Jacobsonův orgán je chrupavčitá trubička vystlaná čichovou a dýchací sliznicí, která prochází řezákovým kanálem do dutiny nosní. Čichové buňky, které se v něm nacházejí, jsou spojené s mozkem vlastními nervovými vlákny, takže se dá mluvit o zcela samostatném smyslovém orgánu. U koně zachytává pachy související s rozmnožováním tzv. flémování.

Hmat je u koně vnímán pomocí srsti a hmatových chlupů rostoucích v oblasti očí a nozder. Hmatové chlupy v oblasti nozder a tlamy zastávají funkci kontroly potravy. Umí rozpoznat například kámen a další předměty nevhodné ke konzumaci. Zatímco hmatové

chlupy v oblasti očí chrání koně před poraněním oka. Kůže je díky stovkám nervových buněk smyslovým orgánem. Kůň tak cítí chlad či teplo, bolest i jemné doteky. Na spodní straně kopyt je umístěno mnoho nervových buněk a cév, díky kterým jsou kopyta citlivá a koně tak prozkoumávají terén a vybírají si bezpečnou cestu. Hmatové podněty slouží jak k dorozumívání mezi zvířaty, tak i k dorozumívání mezi člověkem a koněm (Edwards, 1992).

Chuť je u koní poměrně dobře rozvinuta. Kůň stejně jako člověk rozlišuje čtyři chutě. A to slanou, hořkou, sladkou a kyselou. Z těchto chutí pak koně upřednostňují slanou a sladkou (Budd, 1996). Chuťové buňky má kůň umístěné především na jazyku, ale jsou i v okolí patra a hrdla. Vědci zjišťovali, jaké chutě koně opravdu upřednostňují. Podávali jim granule ochucené 15 různými chutěmi a sledovali, zda je přijímají nebo odmítají. Koně odmítali chutě echinacey, koriandru a muškátového oříšku. Žebříček oblíbených chutí pak vypadal takto (od nejoblíbenější): pískavice – řecké seno, banán, třešeň, rozmarýn, jablko, kmín, mrkev, pepermint, oregano, česnek a zázvor (Goodwin et al., 2005). Kůň je díky dobré paměti a dřívějších zkušeností schopen rozeznávat, jaké druhy rostlin jsou na pastvě stravitelné, a které naopak jedovaté. Kůň si potravu vybírá především dle kvality. Zkažené či plesnivé krmivo nepřijme. Stejně tak jsou nároční i na kvalitu vody. Proto je důležité udržovat ve žlabech a napáječkách čistotu. Chuť je úzce propojena s čichem a obě vlastnosti se vzájemně doplňují (Duruttya, 2005).

3.4.2 Temperament

Pod pojmem temperament se rozumí citlivost organismu, eventuálně způsob reakce na impulzy vnějšího prostředí (Duruttya, 2005). Každý jedinec je odlišný, a proto mohou mít velmi rozdílný temperament. Jeden je líný a flegmatický, další je bojácný a lekavý. Temperament je tedy velmi individuální a je důležité s tím počítat při kontaktu s daným jedincem. Dá se předpokládat, že se koňská plemena liší i svou osobností. To je pro policii velmi důležité kritérium pro výběr správného služebního koně, kdy se upřednostňují koně flegmatictější.

Podobnost v chování a osobnostních charakteristikách jedinců stejného plemene může být také do určité míry ovlivněna genově (Lloyd et al., 2008). S určitým geneticky daným temperamentem se koně narodí. V průběhu života je temperament ovlivňován i vnějšími faktory. Pokud je kůň vysoce temperamentní, těžce ovladatelný kvůli přebytečné energii, je možné, že dostává nevhodnou krmnou dávku anebo má nedostatek pohybu. Další roli hraje i neznámé prostředí, ve kterém se koně cítí rozrušeně. Určitý vliv může mít počasí. V chladném počasí projevují koně více temperamentu. Zdravotní stav se též podílí na projevu

temperamentu. Špatný zdravotní stav a psychické strádání může vést ke ztrátě chuti do života. Náhlá změna temperamentu poukazuje na nějaký zdravotní problém (např. onemocnění, bolestivost kopyt), ale může souviset i s psychickým stavem (např. osamělost, nebaví ho monotónní práce). Vzhledem k dobré paměti koně se mohou v temperamentu projevit i špatné zkušenosti z minulosti (např. lekání, nedůvěra).

Temperament i osobnost koně jsou považovány za důležité znaky a jsou klíčové, co se výkonu koně týče. Lepší porozumění typickému chování a osobnosti daného plemene by mohlo pomoci při výběru koní pro určité jezdecké disciplíny, rekreační či amatérské ježdění (Lloyd et al., 2008), ale i pro výběr vhodného služebního koně pro potřeby jízdni policie.

3.5 Kognitivní schopnosti koně

Kognitivní schopnosti koně jsou schopnosti, které mu umožňují získávat a uchovávat v paměti nové poznatky. Kognitivní procesy jsou biologické a psychické procesy, které umožňují poznání skutečnosti. Patří k nim všechny myšlenkové procesy, které koni umožňují rozpoznávat, pamatovat si, učit se a přizpůsobovat se neustále měnícím se podmínkám prostředí.

3.5.1 Paměť

Paměť má v psychickém životě obrovský význam. V nejširším slova smyslu ji lze definovat jako schopnost zaznamenávat životní zkušenosti (Plháková, 2011). Hlavním předpokladem vědomé činnosti je schopnost uchovávat zkušenosti v paměti. Bez paměťových stop by se život skládal z momentálních epizod bez vzájemné souvislosti. Změnu či ovlivnění chování na základě zkušenosti následně umožňuje učení. I pro uchování této zkušenosti je paměť nezbytná.

Paměť koní je dobře rozvinuta. Zpravidla si pamatují místa a lidi, které neviděli i několik desítek let (Duruttya, 2005). Koně sice nepatří k vysoce inteligentním zvířatům, ale jsou velmi bystrá a extrémně přizpůsobivá zvířata. Paměť koní lze využít při jeho výcviku. Pokud koně chválíme či trestáme ve správnou chvíli, je pravděpodobné, že si zapamatuje vztah mezi podnětem a trestem.

Existují tři hlavní pamětní systémy. A to prchává sensorická paměť, krátkodobá (aktivní, vědomá) paměť s omezenou kapacitou a dlouhodobá paměť s hypoteticky neomezenou kapacitou.

Senzorická paměť uchovává jen na krátkou dobu informace, které přicházející ze smyslů. Uchovává přesný obraz smyslových podnětů, jakousi kopii sensorických zkušeností,

kteřá v ní setřvává tak dlouho, dokud z ní psychika nevytěží potřebné informace. Bezvýznamné podněty jsou navždy zapomenuty, zatímco relativně důležité údaje jsou přesunuty do krátkodobé paměti k dalšímu zpracování. Tento časový interval je nezbytný pro jejich zpracování a ke stanovení toho, zda jsou důležité, či nikoliv (Plháková, 2011).

V krátkodobé paměti lze podržet informace, které odpovídají nejřůznějším smyslovým modalitám. Krátkodobá paměť se označuje také jako pracovní či operační paměť. Dočasně jsou v ní uchovány nejen informace přicházející ze sensorických systémů, ale také data, která si jedinec vybavil z dlouhodobé paměti. Se všemi těmito údaji zvíře následně provádí potřebné mentální operace.

Dlouhodobá paměť je relativně pasivní součást paměti, která slouží k uskladnění obrovského množství informací. Do dlouhodobé paměti se ukládají nejen informace zprostředkované smysly koně, ale také jeho myšlenkami či představami, tedy psychické obsahy především z vnitřních zdrojů zvířete. Dlouhodobá paměť má obrovskou kapacitu.

Život divokých předků koní závisel na přesném pozorování krajiny a okolí, bylo pro ně důležité najít místa s potravou a vodou nebo se vyhnout místům, kde hrozilo nebezpečí (např. bažiny). Proto je kůň schopný si vstípit do paměti své okolí velmi přesně. Rees (1986) zjistil, že si koně obzvláště dobře pamatují místa, kde se děje něco zvláštního. Jako cesty, směry a krajiny; zvuky a jejich význam; kdo je kdo; jak chutnají vůně; zvláštní pohyby; co je a není nebezpečné.

Při výzkumu dlouhodobé paměti u koní zjistil Evelyn et al. (2009), že behaviorální a ekologické události si mohou koně po dlouhou dobu pamatovat. O více než 7 let později a bez dalšího výcviku kůň spolehlivě aplikoval předem stanovenou koncepci na známé i nové sady podnětů. Jiná studie se zaměřila na krátkodobou paměť, ve které koně obstáli také velmi dobře. Během testování koně pozorovali dodávku 30 gramů zrna do jednoho ze dvou nádob. Pak byli puštěni a nechali se jít směrem k nádobám v následujících intervalech: okamžité vypuštění nebo zpožděné vypuštění v rozmezí 5, 10, 15, 20 nebo 30 sekund. Výsledky ukázaly, že koně si pamatují správný cíl nejen v podmínkách okamžitého vypuštění, ale také při všech testovaných rozmezích zpožděného vypuštění. Byly shromážděny také pozorovací údaje, aby se zjistilo, zda koně skutečně spoléhají na paměť k vyřešení problémů se zpožděnou odpovědí nebo zda používají orientační podněty pro udržení pozornosti na správnou nádobu obsahující krmení. Tyto údaje ukázaly, že koně v průběhu testování nezachovávali vizuální kontakt s cílem, ale místo toho vnímali podněty v okolí (Hanggi, 2010).

3.5.2 Emoční aktivita

Koně prožívají emocionální život. Hodně se můžeme dozvědět na základě pozorování jejich chování. Největší překážkou vědeckého zkoumání emocí živočichů je významnou měrou obava z možného obvinění z antropomorfismu. Tj. přisuzování lidských emočních stavů, myšlení, vědomí a motivace, ev. citů živočišným druhům (Duruttya, 2005). Chování koní je obtížné popsat pomocí termínů, které by nebyly antropomorfní. Často je naše slovní zásoba omezená a nevýstižná pro popis emocí zvířat. Schopnost empatie u pozorování koní je problematická. Je důležité naučit se chápat, co máme odvozovat z jednotlivých výrazů, gest, póz a neverbální komunikace.

Emoce mohou motivovat chování zvířat pro jejich přežití. Základní emocí koní je strach. Je spouštěcím mechanismem obranné reakce. Pudí koně k tomu, aby uprchli. Kromě přirozeného nebezpečí a neznámých předmětů hraje důležitou roli i osobní zkušenost daného jedince. Koně si vytvářejí asociace strachů s předměty, na něž mají z minulosti špatné vzpomínky. U zvířat, která jsou osamělá, může nastat strach ze samoty. Taktéž některá zvířata truchlí nad ztrátou svých druhů. Deprese je stav vyvolaný extrémním smutkem a u koní se projevuje změnou pohybu, postoje a reakcemi na podněty. Často je tento stav zvýrazněn charakteristickým akustickým projevem. Další emocí pozorovanou u koní je radost, neboli schopnost radovat se. Může se projevovat potichu, ale i s akustickým projevem. Projevem radosti u koní je volnost, poskakování, vyhazování a běhání ve výběhu, ržání, když se blíží krmení, dovádění hříbat apod. Mezi emocionální projevy koní se řadí i přátelství. Divoká forma koní vázala přátelství jen s jedinci svého druhu. Výjimky nastávají u domestikovaných, v zajetí žijících koní, kteří mohou navázat přátelství i s jinými druhy zvířat. Je-li kůň, stádové zvíře, izolován od ostatních členů stáda, v důsledku toho se velmi často přátelí s jinými zvířaty např. kozami a ovcemi.

Předpokladem dozvědět se něco o koních je pozorovat je v jejich přirozeném životě, který obsahuje i jejich pocity. Duševní vlastnosti koně mají velký význam, jak při výcviku, tak také k dosažení vyššího výkonu koně. Je přirozené, že jezdec musí svého koně po této stránce dobře poznat, aby dokázal získat si jeho důvěru a ochotu k podvolení se a také ochotu k podání vrcholného výkonu (Duruttya, 2005).

3.5.3 Učení

Koně se poměrně rychle a snadno učí. Nejlépe se učí věcem, které využijí pro jejich přežití. Divocí předkové našich stávajících koní byli vystaveni neustále se měnícím životním podmínkám, na které se museli určitými mechanismy adaptovat. Naučili se, jak přežít za

daných podmínek. Učení nastává vlivem proměnlivosti životních podmínek, tyto změny se odrážejí v chování jedince a nabízí způsoby, kterými se s tím může kůň vyrovnat, adaptovat se.

Učení lze definovat jako veškeré behaviorální a mentální změny, které jsou důsledkem životních zkušeností. Mnohé transformace chování a prožívání jsou způsobeny jinými, převážně biologickými příčinami, jakými jsou zrání nervového systému, stárnutí, výživa, nemoci či důsledky zranění (Plháková, 2011).

Prostřednictvím učení si zvíře uspokojuje svou potřebu, orientuje své chování směrem k dosažením určitých cílů. Dosažení cíle je však podmíněné překonáváním překážek, což lze formulovat jako řešení problému, jak dosáhnout cíl. Díky tomu, že zvíře své pokusy opakuje, se v podstatě učí problém řešit. Díky opakováním pokusů, při kterých je zvíře čím dál tím úspěšnější, se dostává blíž k řešení (Duruttya, 2005). Minulé zkušenosti z úspěšného řešení umí koně využívat i do budoucna. Pokud se někdy setkají s úkolem, který již jednou řešili, zvládnou ho vyřešit rychleji a úspěšněji než poprvé.

Výkony učení jsou ovlivňovány mnoha faktory, a to nejen plemenem, věkem a pohlavím, ale také temperamentem. Studie odhalila významné vazby mezi temperamentem a schopnostmi učení, které jsou vysoce závislé na úkolech (Lansade et Simon, 2010).

Učení můžeme rozdělit dle typu na genetický typ učení, klasické podmiňování a operativní podmiňování.

Etologové a evoluční psychologové zjistili, že průběh učení je v mnoha případech předurčen genetickými dispozicemi (Plháková, 2011). Vrozená reakce podněcuje živé organismy k poznávání okolního prostředí. Jedinci především kontrolují, zda jim nehrozí nějaké nebezpečí. K dalším genetickým typům učení patří habituace, senzibilizace a imprintace. Tyto formy učení slouží vesměs k adaptaci na okolní svět.

Habituace je dle Duruttya (2005) jednou z nejjednodušších forem učení. Její podstatou je postupné snižování odpovědi organismu na opakující se podněty toho samého druhu. Organismus se učí neodpovídat a neměnit své chování. Plháková (2011) říká, že habituace je elementární typ učení, který se projevuje tím, že živé organismy postupně přestávají reagovat na podněty, které nejsou ani užitečné, ani škodlivé. Jakmile živočich zjistí, že nový podnět pro něj nemá žádný význam, přestane mu věnovat pozornost. Habituace není nezvratná, pokud se podnět přestane opakovat, stav organismu se vrátí do normální odpovědi, kterou vykazoval před vznikem habituace. Habituace hraje velmi důležitou roli při tréninku koní na děsivé podněty. Cílem tréninku je častým opakováním odstranit strach a nežádoucí reakci jedince na daný rušivý podnět. Což při výcviku koní pro jízdní policii je jednou

z nejdůležitějších součástí výcviku. Cílem je, aby kůň na děsivé podněty reagoval klidně a vyrovnaně.

O senzibilizaci hovoříme tehdy, jestliže opakované působení určitého podnětu vede k postupnému narůstání reakce vůči tomuto podnětu. Senzibilizace vůči potenciálně nebezpečným podnětům má obranný charakter.

Imprintace neboli vtiskování, anglicky také imprinting. Při vtiskování zpravidla postačuje jeden určitý klíčový podnět k tomu, aby si živočich jeho obraz natrvalo uložil do paměti. Tento podnět pak s jistotou rozpoznává a reaguje na něj adaptivními, převážně vrozenými způsoby chování. Jedná se tedy o učení bez opakování a bez posilování. Imprintace probíhá pouze v druhově specifickém časovém úseku, zpravidla v raném mládí.

Mechanismy klasického podmiňování objevil na přelomu 19. a 20. století ruský fyziolog Ivan Petrovič Pavlov. Pavlov považoval klasické podmiňování za formu asociačního učení, při kterém vznikají asociace na základě dotyku v čase mezi neutrálním podnětem, který původně žádnou reakci nevyvolával, a podnětem, který příslušnou odezvu vyvolává. Definoval nepodmíněný podnět, který evokuje určitou vrozenou reakci bez předchozího učení. Nepodmíněná reakce (reflex) je nenaučená, vrozená odezva na nepodmíněný podnět. Podmíněný podnět je původně neutrální stimul, který během podmiňování získává schopnost vyvolávat vrozenou, nenaučenou reakci. Podmíněná reakce (reflex) je původně nepodmíněná reakce, kterou vyvolal podmíněný podnět. Při klasickém podmiňování se nevytvářejí nové formy chování, ale určité vrozené reakce jsou vyvolávány novým, původně neutrálním podnětem. Tento typ učení se projevuje v celé živočišné říši a významně ovlivňuje chování a prožívání (Plháková, 2011).

Operantní (instrumentální) podmiňování je druh učení, při kterém pozitivní či negativní důsledky určitého chování vedou ke změně pravděpodobnosti jeho dalšího výskytu. Určité akty chování se tak stávají nástrojem (instrumentem) k dosažení uspokojení. Tomuto typu učení se také říká učení pokusem a omylem. Instrumentální podmiňování je považováno za mechanický proces, jehož podstatou je vytváření asociací mezi podněty.

Další formou učení, kterou koně dobře vnímají a lze ji využít i pro výcvik, je učení na základě napodobování. Kone se tak učí mezi sebou, nejčastěji ti méně zkušenější napodobují ty zkušenější. Jedná se o sociální typ učení. Při výcviku lze tedy využít toho, že starší a zkušenější kůň jde před mladým a nezkušeným a ukazuje mu, jak se dané překážky překonávají. Mladý a nezkušený kůň by sám na novou situaci a nové překážky reagoval nejistě, mohl by je i odmítnout překonat. Ale pokud před ním prochází zkušený kůň, ten mladý vidí, že je všechno v pořádku a zvládne požadovaný úkol snadněji.

3.5.4 Motivace

Motivace je vnitřní nebo vnější faktor, který usměřuje chování a jednání jedince tak, aby dosáhl určitého cíle. Existuje motivace vnitřní, což jsou například pudy a potřeby konkrétního jedince. A motivace vnější, která je výsledkem působení okolí na tohoto jedince, jako například hrozba pokárání nebo naopak možnost odměny. Motivace je důvod, proč koně dělají anebo nedělají to, co od nich očekáváme. Motivace je prostředek k výchově, výcviku a učení koně.

Koně můžeme v podstatě motivovat dvěma základními věcmi, a to je odměna (pozitivní posílení) a strach (negativní posílení). Odměna je určitě vnímána lépe, ale oba typy motivace jsou rovnocenné a přirozené. V tréninku se využívají buď pozitivní, nebo negativní postupy motivace. Negativní motivace není špatná, např. strach je přirozený faktor, který pomáhá koním přežít a vyřešit různé situace. Strach byl a vždycky bude faktorem evoluce a přirozené obrany. Pozitivní posilování spočívá v tom, že zvířeti dávám něco příjemného (žrádlo, hračku, pozornost). Negativní posilování spočívá v tom, že zvířeti odeberám něco ne zcela příjemného. Například odstraním tlak ohlávky ve chvíli, kdy se kůň pohne vpřed. Obě metody při správném načasování zvyšují četnost posilovaného chování. Pokud nebudeme pamlsky a pochvaly používat v ten přesný moment zvíře si to nespojí s podaným výkonem.

Cílem studie vědců Innes et McBride (2008) bylo porovnat tréninkové strategie, negativní a pozitivní posilování, s chováním koní a vykazovanými fyziologickými aspekty. Výsledky ukázaly významné rozdíly mezi oběma tréninkovými schémata. Zvířata vyškolená v rámci programu pozitivního posilování byla motivována k účasti na tréninku a vykazovali více průzkumné chování v nových situacích či prostředích. V této souvislosti může být začlenění pozitivního posilování prospěšné pro zvíře z pohledu dobrých životních podmínek zvířat.

Tradiční způsob výcviku koní je použití negativní posílení. V uplynulých letech se však používání pozitivní motivace stalo častějším. Za účelem vyhodnocení efektivnosti a možného účinku stresu ze dvou metod výcviku bylo vybráno 12 koní vykazujících vážné problémy s nakládáním do přívěsu. Koně byli náhodně zařazeni do jedné ze dvou metod. Negativní motivace sestávala z různých stupňů tlaku (tažení olověného lana, bičování). Tlak byl odstraněn, jakmile kůň vyhověl. Při pozitivní motivaci koně byli vystaveni výcviku na kliknutí klikru a učili se sledovat cíl do přívěsu. Klikr je velmi užitečná pomůcka pro výchovu a výcvik zvířat pomocí pozitivního posilování. Pokud zvíře provede úkol dobře, cvičitel ho odmění kliknutím. Výcvik pomocí klikru tedy spočívá na základně podmíněného reflexu, kdy

klik = odměna. Jakmile jednou zvíře pochopí zásady výcviku pomocí pozitivní motivace, učí se velmi rychle a rychlost učení se postupně zvyšuje. Test ukázal, že koně trénovaní s negativním posilováním vykazovali výrazně více nepohodlného chování při tréninku než koně vycvičení s metodou pozitivního posilování. Skupina pozitivní motivace poskytla rychlejší tréninkové řešení a vyjádřila méně reakce na stres. Postup metodou pozitivní motivace by proto mohl poskytnout vhodnější řešení pro trénování koní v potenciálně stresujících situacích (Hendriksen et al., 2011).

Práce policejního koně mnohdy přináší četné stresující situace, proto je nesmírně důležité na to koně vhodným výcvikem připravit. Metodou pozitivní motivace můžeme upevnit jeho jistotu a přimět ho ochotně a důvěrně spolupracovat.

3.6 Výběr a podmínky k přijetí koně do služby Policie ČR

3.6.1 Výběr a přijetí koně do služby státní policie

Výběr služebního koně je podřízen pokynem č. 83 policejního prezidenta ze dne 28. dubna 2015, který upravuje činnost služební hipologie. Konkrétně čl. 18 obměna a doplňování služebních koní.

Obměnu a doplňování stavu služebních koní spravuje odbor služební kynologie a hipologie. Na odbor vedoucí oddělení služební hipologie zasílá do 30. dubna kalendářního roku písemný požadavek na zajištění konkrétního počtu služebních koní v následujícím roce. Nákup koní je zajišťován z centrálně zabezpečeného majetku Policejního prezidia České republiky. A může být realizován jak v České republice, tak i v zahraničí. Koně lze koupit z hřebčinců, ale i od soukromých chovatelů.

O výběru koně a posouzení jeho vhodnosti pro výkon služby rozhoduje komise, kterou jmenuje ředitel ředitelství služby pořádkové policie. Výběrová komise má tři členy. Policista nebo zaměstnanec odboru služební kynologie a hipologie, který je předsedou výběrové komise. Dále služební veterinární lékař a vedoucí oddělení služební hipologie, kterého ve výběrové komisi může zastoupit jím určený policista nebo zaměstnanec. Výběrová komise hodnotí původ koně, charakter, stupeň socializace, temperament, uvolněnost, poslušnost, energický pohyb (předvedení koně na ruce v kroku a klusu, ve volnosti a pod sedlem). Koně vybraní k nákupu podléhají ověření zdravotního stavu. Zdravotní stav ověřuje veterinární lékař a vyhotoví písemnou veterinární zprávu, ve které uvede výsledky provedených vyšetření a vyjádření o doporučení/nedoporučení k nákupu. Na základě písemné veterinární zprávy jedná výběrová komise. Podmínkou realizace nákupu koně je kladné stanovisko všech členů

výběrové komise. Pokud je nový kůň zakoupen je zařazen do remontní stáje, kde absolvuje základní výcvik a po přezkoušení je předán příslušnému oddělení služební hipologie.

V článku 18 o obměně a doplňování služebních koní, pokynu č. 83 policejního prezidenta, jsou stanovena kritéria výběru koně:

- a) plemena teplokrevných koní,
- b) věk minimálně 3 roky,
- c) kohoutková výška hůlková (KVH) minimálně 165 cm,
- d) pohlaví valach, hřebec,
- e) barva hnědák, ryzák, vraník,
- f) bez exteriérových vad,
- g) dobrý charakter, klidný temperament, ochota spolupracovat s jezdcem,
- h) bez stájových zlovyků (opakovaných poruch chování snižujících služební využitelnost zvířete nebo ohrožujících jeho zdravotní stav),
- i) úspěšné splnění testu vhodnosti koně pro výkon služby (test obsahující hodnocení koně z hlediska exteriéru, povahových vlastností a stupně vycvičenosti).

3.6.2 Výběr vhodného služebního koně u městské policie

Městská policie má kritéria pro výběr služebního koně stanovena v příloze č. 2 k Příkazu ŘMP č. 14/08 ze dne 30. dubna 2008.

V první řadě je u vybíraného koně požadován perfektní zdravotní stav. Což souvisí s pracovním zatížením, které koně čeká ve výkonu služby. Zdravotní způsobilost je určena veterinárním vyšetřením, které provádí smluvní veterinární lékař příslušné městské policie. Předkupní veterinární vyšetření zahrnuje celkové klinické vyšetření koně, ohybové zkoušky, ortopedické vyšetření a rentgenové snímky. Ve všech ohledech musí být výsledek vyšetření pozitivní, aby mohl být kůň zakoupen.

Zpravidla je nakupován kůň ve věku přibližně čtyř let, již obsedlý a po základním výcviku. Ve výjimečných případech lze zakoupit koně mladšího, i neobsednutého. Pak je ale nutné vytvořit zvláštní výcvikové podmínky a individuální opatření, která jsou omezující ve využití koně ve výkonu služby v prvním roce výcviku.

Velmi důležitou roli ve výběru vhodného služebního koně hraje i charakter. Kůň musí splňovat určité charakterové předpoklady. Je požadován vyrovnaný, klidný a spíše flegmatický jedinec, ale důvěřivý a zvědavý. Reakce na neznámé předměty a zvuky (např. šustící igelitovou tašku, pet lahev, krabice apod.) by měly být přiměřené. Takovým testem dle

Metodiky výběru služebního koně je reakce koně na nový předmět, který dáme koni do boxu. Pokud překoná zvědavost a nezůstane stát v koutě, půjde si nový předmět očichat a prozkoumat, je to dobré znamení, zdali bude kůň vhodný pro policejní práci.

Při výběru služebního koně se dbá i na exteriérové vlastnosti, požadován je kůň bez závažných exteriérových vad. Kontroluje se utváření kopyt, postavení kopytní kosti, dobrý postoj, silné a suché končetiny včetně kloubů, vhodnější je kratší trub (záda) a dobré chody. Kohoutková míra není udána přesně, ale kůň nesmí být ani malý ani abnormálně přerostlý v rámci daného plemena. Barva koně také hraje roli, u starokladrubských koní je vybírán vraník. Tmavá barva je využívána proto, aby nebyl kůň v davu tak snadno viditelný. Tmavý kůň je více maskován a chráněn, než kdyby byl bílého zbarvení. Důvodem výběru tmavého koně je i náročnost udržet bílého koně v čistotě.

Vedoucí nebo cvičitel příslušné jízdni skupiny, do které bude kůň následně zařazen, by se měli také zúčastnit výběru nového koně. Součástí výběrového řízení by mělo být i jejich písemné stanovisko. Každý nově nakoupený kůň musí absolvovat počáteční individuální výcvik, sloužící k aklimatizaci a synchronizaci vztahů mezi koněm a zaměstnanci. Tento počáteční výcvik trvá zhruba půl roku a po jeho absolvování by měl být kůň schopen prvního výkonu služby.

3.6.3 Vhodná plemena koní využívaná ve služební hipologii

Výběr vhodného plemene pro využití ve služební hipologii nehraje úplně zásadní klíčovou roli. Ačkoliv je známo, která plemena jsou spíše flegmatická a jiná naopak velmi temperamentní, přesto je třeba dbát i na individualitu jedince. Mnohem větší nároky jsou na charakterové vlastnosti a psychiku koně. Protože se jedná o služebního koně, který se ve výkonu služby pohybuje v běžném provozu. Přichází do kontaktu s cizími lidmi, psy, ale i dopravními prostředky a různými neznámými předměty, včetně zvuků jako je např. troubení. Toto je samo o sobě dosti stresující faktor, proto musí být kůň odolný na tyto vlivy. Kůň se ale ve své službě dostane i do extrémnějších podmínek, je-li nasazen na demonstrační akce a různá sportovní utkání. Zde musí čelit chaosu, velkému davu rozvášněných fanoušků nebo demonstrantů. Často jsou proti nim házeny různé předměty a ze všech stran se ozývají zvuky dělobuchů, troubení, pokřiky apod. Samotná policie může při zásahu využít dýmovnice či zásahové výbušky. Na všechny výše uvedené rušivé faktory musí být služební kůň odolný, naučit se tyto situace dobře zvládat, klidně až flegmaticky reagovat.

Vliv na výběr vhodného plemene, kromě faktorů a požadavků, které jsou uvedeny výše hrají velkou roli i finanční prostředky, které jsou na nákup nových koní vyčleněny v omezené míře. A také bylo přihlíženo na četnost plemen vyskytujících se v České republice.

Proto Policie ČR pro své účely začala využívat koně plemene český teplokrevník. Dříve jim toto plemeno vyhovovalo po všech stránkách. Český teplokrevník byl dostupný jak po finanční stránce, tak i množství nabízených koní. Dále vykazovalo plemeno dobrý zdravotní stav, potřebnou flegmaticnost a odolnost při výkonu služby. V dnešní době, kdy jsou zvířata šlechtěna na výkonnost a využívána především do sportovních odvětvích, již nevyhovují tolik požadavkům Policie ČR. Často bývají koně nevhodní i po zdravotní stránce, především při rentgenovém vyšetření končetin. A jejich nabídka k prodeji je již také omezena. Vybírání jsou pouze valaši a povolené zbarvení je ryzák, hnědák či vraník.

Skupina jízdní policie ČR v Praze má ve své stáji i jiné plemeno, které je původem z Maďarska. Jedná se o plemeno nonius. Nonius byl tradiční Rakousko-Uherské plemeno a do 50. let byl populární i v ČR. Dříve bylo toto plemeno využíváno jako pracovní plemeno, dnes již je využíván do sportovních odvětví. Nonius je klidný, pracovitý a ochotný. Vyskytuje se v barvách hnědák a vraník, což také vyhovuje účelům policie. Nevýhodou je jeho malá kohoutková výška, která se pohybuje v rozmezí 147–165 cm. Kritéria policie na kohoutkovou výšku jsou minimálně 165 cm, takže musí vybírat jen z těch největších jedinců, čímž je výběr značně zúžen.

Jízdní oddíly městské policie využívají především koně plemene starokladrubský kůň. Toto plemeno je nejstarším plemenem chovaným na území České republiky. Je to český chovatelský unikát a je zapsán mezi genové rezervy ČR. Starokladrubský kůň byl speciálně vyšlechtěn pro ceremoniální účely panovníků. A jeho reprezentativní vzhled využila i městská policie pro své služební úkony. Vybírání jsou pouze valaši z hlediska požadavku náladové vyrovnanosti koně. Zbarvení vraník převažuje, ale jsou do služby zařazeni i bělouši. V posledních třech letech městská policie vybírala i z plemene český teplokrevník. Obecně v podstatě nezáleží na plemeni, ale na vhodnosti jedince pro potřeby policejní práce. Je pravdou, že se preferují koně starokladrubského, kteří se nejvíce pro policejní práci osvědčili pro své povahové vlastnosti, vyrovnanost plemene, barevnou jednotnost, impozantní vzhled ladící s uniformou a jedná se o české plemeno s dlouholetou historií.

3.7 Výcvik služebních koní

Výcvik služebních koní policie probíhá také podle stanovených metodik. Státní policie se řídí Pokynem policejního prezidenta č. 83 ze dne 28. dubna 2015, který upravuje činnost

služební hipologie. A především o výcviku služebních koní pojednává Pokyn 66 ředitele ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky ze dne 27. července 2016, kterým se stanoví postup policistů na úseku činnosti služební hipologie. Městská policie se řídí Přílohou č. 2 k Příkazu ŘMP č. 14/08 ze dne 30. dubna 2008, část metodika výcviku služebních koní.

Po vybrání a zakoupení nového koně do služeb policie musí projít základním výcvikem, který ho připraví na výkon služby. U státní policie jsou nově zakoupené koně ustájeny nejprve v remontní stáji v Brně. Před zařazením do remontní stáje se provádí odběr krve a dvakrát je potřeba koně odčervit, s odstupem tří týdnů. V remontní stáji jsou koně zhruba rok na aklimatizaci a speciální výcvik. Až poté je kůň odvezen na příslušné oddělení služební hipologie Policie ČR, které si o něj zažádalo.

Městská policie si nově vybrané a zakoupené koně přiváží rovnou na své oddělení, kde se také kůň aklimatizuje a poté prochází výcvikem. Tento počáteční výcvik trvá přibližně půl roku. Po jeho absolvování by měl být nový kůň schopen prvního výkonu služby.

3.7.1 Výcvik služebních koní Policie ČR

Výcvik služebních koní je složen z pěti částí. První část je zaměřena na drezúrní přípravu, kde je cílem základního drezúrního výcviku připravit služební koně na korektní pomůcky jezdce. Výsledkem má být klidný, vyrovnaný, pružný, uvolněný a obratný kůň. Je potřeba, aby kůň reagoval na pobídky jezdce klidně, ochotně, pozorně a v přirozené rovnováze. Čím bude dosaženo souladu koně s jezdcem.

V druhé části přípravy a výcviku koně se Policie ČR zaměřuje na skokovou přípravu koně. Cílem základního skokového výcviku je rozvíjení schopností mladého služební koně překonávat méně náročné překážky. Ty mohou být přírodní i klasické a požaduje se po koni, aby je překonal ve všech chodech. Záměrem skokové přípravy je i posílení zádových svalů koně, který je pak připraven na dlouhodobou zátěž při výkonu služby. Dále skokový výcvik zlepšuje techniku provedení skoku, obratnost nohou a jejich posílení a šikovnost koně celkově.

Třetí část přípravy mladého koně je zaměřena na nácvik speciálních rušivých jevů a překonávání speciálních překážek. Cílem tohoto nácviku je připravit služební koně pro praktický výkon služby. Od koně se požaduje, aby důvěřoval svému jezdci a bez odporu reagoval na jeho pomůcky a byl schopen v psychické i fyzické pohodě plnit požadavky speciálního výcviku.

Ve čtvrté části je příprava koně v terénu, kde je cílem, aby měl dobře vyvinuté svaly, byl v dobré kondici a byl schopen ve všech chodech zvládnout jízdu v terénu. Kůň získává rovnováhu a sílu, stává se obratnější a samostatnější.

Důležitou, nedílnou součástí je pátá část výcviku, která je zaměřena na aktivní odpočinek. Využívají se tři způsoby aktivního odpočinku. Volný pohyb ve výběru je přirozeným prostředkem k psychické a fyzické pohodě koně. Další způsob aktivního odpočinku je lonžování. Kůň se uvolňuje, učí se poslušnosti a pravidelnosti chodů, sílu zád' a krk. Cvičení na kruhu je potřeba provádět na obě ruce. Při nepříznivém počasí lze využít tzv. kolotoč, tento nucený způsob aktivního odpočinku odstraňuje stájovou ztuhlost a bujnost mladých služebních koní.

Roční výcvik mladého služebního koně je rozdělen do tří etap. Každá z etap trvá přibližně čtyři měsíce. Délka je ale pouze orientační, protože je potřeba výcvik přizpůsobit individuálním potřebám mladého služebního koně. Pokud kůň zvládne první etapu, již bezpečně ovládá všechny prvky výcviku, může postoupit do etapy následující.

Zpráva průběžného hodnocení služebního koně

Pro tyto účely je určena Zpráva průběžného hodnocení služebního koně, kde jsou zaznamenány vyhodnocení od chovatele, instruktora a metodika výcviku remontní stáje. První výcviková etapa je přibližně od 1. do 4. měsíce a je zde zachována struktura pěti výcvikových příprav. V drezurní přípravě se kůň samovolně pohybuje po jízdárně a provádí jednoduché jízdárenské cviky. Např. velký a malý kruh, vlnovky, změny směru, od stěny ke stěně apod. Jezdec jezdí koně na lehkém přítlutí a kůň jde s dlouhým krkem. Postupně jsou do výcviku zahrnovány i cviky procvičující poslušnost na holeň, např. ustupování na holeň, obrat kolem předku či zádě. Ve výcviku je zahrnuto i korektní provádění přechodů mezi jednotlivými chody. Lze postupně zařadit i pracovní klus a cval.

Ve skokové přípravě se kůň učí překonávat kavalety v kroku a klusu. Pokud zvládá tato cvičení, přidává se překonání kavalet i ve cvalu. Jako doplnění výcviku skáče kůň 1x týdně ve volnosti. Požadavky jsou stupňovány pozvolna a postupně se zařazují i nezvyklé skoky jako bedny, bazénky atd. Mladý služební kůň získává zkušenosti s odhadem vzdálenosti a učí se vyhledat vhodné místo pro odskok. Později jsou obdobné skokové řady překonávány i pod jezdcem, kdy nejprve se začíná na jednom skoku a skoková řada se následně postupně prodlužuje. Výška a šířka překážek nepřesahuje 1 metr. Opět zde platí pravidlo, že jsou požadavky přizpůsobeny individuálně pro každého koně.

Při nácviку speciálních rušivých jevů a překonávání speciálních překážek se nejprve mladý služební kůň s neznámými předměty a překážkami seznamuje. Nácvik probíhá

vedením za starším, zkušenějším služebním koněm, mladý kůň po něm opakuje překonání jednodušších překážek (např. koberec, pneumatika apod.). Mladý služební kůň se učí i navykání na zvýšený hluk a střelbu z větší dálky. Požadavky jsou stupňovány velmi pozvolna. Do tohoto nácviku je zařazeno i navykání koně na všechny části speciální policejní výstroje, nakládání do přepravníku a převoz.

Příprava v terénu probíhá ve všech chodech (krok, klus a cval) a postupně se zvyšují nároky a obtížnost terénu, délka trasy, zdolávání svahů a překonávání nízkých přírodních překážek. Aby se kůň naučil samostatnosti občas chodí i v čele zástupu. V rámci přípravy v terénu lze zahrnout i zvykání koně na skupinky lidí, psy, kočárky a jízdní kola. Dle počasí je mladému koni umožněn aktivní odpočinek, každodenní pobyt ve výběhu nebo v kolotoči. Pokračuje se i ve výcviku na lonži, 1 – 2x týdně, dle individuálních potřeb koně. Lonžován je kůň na vyvazovacích otěžích, které napomáhají k dobrému nasvalování a získání kondice. Druhá výcviková etapa navazuje na předchozí, první etapu. Trvá zhruba od 4. do 8. měsíce výcvikového období. V drezurní přípravě se již procvičují cviky drezurních úloh stupně Z. Práce v pracovním klusu na vlnovkách a kruzích, zastavení, couvání nacvávání a pracovní cval apod. Požaduje se, aby přechody byly korektní a kůň měl správné tempo v jednotlivých chodech. Také se už nacvičují i cviky dovnitř plec, dovnitř záď a překroky v kroku. Ve skokové přípravě se pokračuje ve skokových řadách, postupně se však zvyšuje jejich technická obtížnost, ale výška šířka stále zůstává maximálně 1 metr. Kůň nejprve začíná překonávat jednotlivé skoky z klusu, později i ze cvalu. Z počátku je pro usnadnění odhadu místa odskoku využívána odskoková kladina. Pokud je kůň schopen překonávat jednodušší skoky, začínají se zařazovat i skoky obtížnější, se kterými se ale kůň již setkal při skákání ve volnosti. Dále se kůň učí překonávat i přírodní překážky. Mladý služební kůň již musí být plně ovladatelný a musí respektovat jezdce. Nácvik speciálních rušivých jevů a překonávání speciálních překážek jsou s mladým služebním koněm procvičovány různé typy speciálních překážek, mění se jejich umístění v prostoru. Postupně jsou přidávány obtížnější cviky jako práce s obuškem, vytlačování, sklopná lávka, střelba a dýmavnice. V této výcvikové etapě se již nacvičuje pohyb ve formacích. Mladý kůň má po svém boku vždy koně zkušenějšího. Mladý kůň je seznamován s provozem zatím na klidných silnicích a ze strany směrem k provozu je zkušený kůň. Příprava v terénu se provádí ve všech hodech a mladý kůň se střídá ve vedení lotu. Po získání kondice je zařazeno i vycvávání kratších svahů. Náročnost přípravy v terénu již odpovídá požadavkům na dospělého služebního koně. V rámci aktivního odpočinku je zařazen každodenní pohyb ve výběhu nebo v kolotoči. Také se pokračuje 1x týdně s lonžováním, kde je zahrnuto i překonávání kavalet v kroku a klusu. Poslední, třetí

výcviková etapa trvá od 8. do 12. měsíce výcviku mladého služebního koně. Kůň by již měl mít dobrou kondici, s výcvikem drezurním a skokovým se pokračuje obdobně jako v předchozí etapě. Důraz je především kladem na nácviky speciálních rušivých jevů a na policejní práci. Nadále probíhá seznamování koně na rušivé jevy v doprovodu se starším, zkušeným koněm. Mladý služební kůň již navštěvuje i rušná a frekventovaná místa. Kromě pohybu v kroku a klusu po ulicích je také nacvičováno klidné stání v rušném provozu a v blízkosti větších skupin lidí. Mladý služební kůň by se měl také umět oddělit od doprovodu staršího zkušeného koně. Také již mladý služební kůň může být zařazen do společných nácviků na akce hromadného charakteru, kde si postupně navyká na dav a další rušivé jevy.

Výcvik mladého služebního koně je zhruba po roce výcviku v remontní stáji ukončen úspěšným závěrečným přezkoušením dle zkušebního řádu. Koni je udělena kategorie hlídkový kůň a je přemístěn již na příslušné oddělení služební hipologie Policie ČR, které si o koně zažádalo. Závěrečného přezkoušení se zúčastní i pracovník oddělení služební hipologie, kam bude kůň následně přidělen. Pracovník je oprávněn navrhnout příslušné změny v sestavě cviků užitých v disciplíně speciálního parkuru policejních dovedností.

Výsledkem výcviku je služební kůň, který má velmi dobrý charakter, vysoký stupeň socializace, je ve fyzické i psychické rovnováze a je schopen se pohybovat jak v terénu, tak i v mírně frekventovaném silničním provozu v doprovodu jiného služebního koně nebo i samostatně. Kůň respektuje svého jezdce a na jeho pobídky reaguje ochotně a klidně.

Na již příslušném oddělení služební hipologie, kam byl služební kůň zařazen i nadále pokračuje výcvik pod dozorem instruktora a metodika výcviku (cvičitele). Společně se zkušeným služebním koněm je nový služební kůň zařazován k plnění úkolů základních policejně hipologických činností. Až bude kůň připraven plnit i úkoly v rozsahu speciálních policejních činností, bude ještě na oddělení služební hipologie přezkoušen. Výcvik na oddělení služební hipologie zahrnuje lonžování, skoky ve volnosti, nucené pohybování v mechanickém zařízení, provádění a volný výběh a lehkou práci v terénu.

3.7.2 Výcvik služebních koní městské policie

Výcvik služebních koní u městské policie probíhá dle metodiky policejního výcviku koní, ale tato metodika je univerzální a je spíše vodítkem, jak postupovat. Protože každý kůň má individuální potřeby, které je důležité respektovat. Je potřeba, aby cvičitel byl schopen určit pro koně tu nejvhodnější metodu postupu ve výcviku. Způsob výcviku je založen na pozitivní motivaci koně, důslednosti a trpělivosti. Metody výuky na sebe navazují. První fáze výcviku je tzv. přípravná fáze. Kdy se s koněm pracuje na ruce, jde o způsob získání důvěry mezi

koněm a jezdcem. Jezdcem by měl být strážník, který má koně přiděleného. Později bude kůň ve službě spolehlivějším partnerem strážníka. Cvičitel by měl na práci strážníka a koně intenzivně dohlížet, individuálně vést výcvikovou lekci a dbát na to, aby se předcházelo chybám a zlovykům. Až poté co dvojice společně zvládne přípravnou fázi, následuje druhá, upevňovací fáze. Je to, jaká si imitace reálné situace v hlídkové činnosti. V této fázi je výcvik provádět v sedle pod vedením cvičitele samostatně nebo společně s dalšími jezdci a koni.

Služební kůň musí zvládat plno specifických dovedností, aby se mohl stát policejním koněm. Nároky jsou vysoké a rušivých jevů je kolem koně mnoho. Toto všechno by mělo být eliminováno díky speciálnímu policejnímu výcviku. Policejní kůň musí být pro jezdce strážníka spolehlivý, lehce ovladatelný, nebojácný a důvěřivý svému jezdcovi. Policejní výcvik se skládá z vlastní policejní práce (dovednosti služebního koně), drezurní a skokové práce ke zvyšování fyzické kondice, osvalení koně a celkově k dobrému zdravotnímu stavu.

Metodika výcviku služebních koní, Příloha č. 2 k Příkazu ŘMP č. 14/08 ze dne 30. dubna 2008, stanovuje přehled vybraných dovedností služebního koně:

- a) Průchod přes pro koně nepřirozené povrchy (poházené pet lahve, matrace, koberce, papírové pytle, plachty, igelity atd.), jde o imitaci kontrol různých squatů, divokých skládek apod.
- b) Postrkování a tlačení pushballového míče v kroku či klusu
- c) Eliminace reakce na zvukové jevy; kůň musí v klidu stát při houkání policejního auta, při troubení aut, trumpet, píšťaly, bubnu, hlasité hudbě nebo procházet kolem křičícího davu lidí atd.
- d) Průprava nošení vlajky a její přenášení z bodu A do bodu B
- e) Procházení mezi barely a proražení stěny z plastových barelů
- f) Přejít přes oheň v kovové liště, nebo přes pruh zapálené slámy
- g) Průprava na položení různých předmětů na tělo koně; kůň by měl být schopen nechat si na sebe položit např. figurínu, pytel slámy, tašku apod.
- h) Eliminace reakce na dýmy – průchod kouřovou clonou (dýmovnice)
- i) Eliminace reakcí na střelbu z pistole; kůň by měl zůstat stát v klidu ve vyhraničeném prostoru i když dojde 4x k výstřelu na figuranta, který stojí od koně cca 30 metrů
- j) Průchod podhledem; kůň by měl dokázat pod podhledem, ze závěsu či fáborků, bez problému podcházet, ale zůstat pod podhledem i stát
- k) Přetažení velké plachty přes koně od zádi přes hlavu

- l) Vytlačení davu; tento úkon není pro městskou policii významný při služební činnosti, neboť koně nepoužívají jako donucovací prostředek, jde pouze o cvičení na posílení sebevědomí koně a eliminace stresové zátěže
- m) Práce s obuškem; nácvik se provádí v úzké uličce z plastových sudů, na kterých jsou postavené, vodou naplněné pet lahve, které jezdec obuškem střídavě sráží
- n) Chůze v městském provozu – minimálně dvoučlenná hlídka.

Výcvik koně má časový harmonogram a dovednosti koně se prohlubují postupně dle doby výcviku. V prvním roce výcviku policejního koně je důležité podpořit přirozenou zvidavost koně a posilovat jeho sebevědomí. Je také důležité ho seznámit a naučit co nejvíce z policejní práce. Po prvním roce výcviku by měl kůň zvládnout z výše uvedeného přehledu vybraných dovedností body a), b), c), d), e), j) a n). S ostatními body přehledu vybraných dovedností by měl být kůň alespoň seznámen, ideálně již zahrnuté ve výcviku a procovat na nich. Je možné využít při výcviku mladého koně jako vodiče koně staršího a zkušenějšího. V případě nácviku chůze v městském provozu je využití zkušenějšího koně nutné. Do konce druhého roku výcviku by měl služební kůň obstojně zvládat všechny uvedené body od a) do n) z přehledu vybraných dovedností. V období po druhém roce výcviku je cílem udržet naučené dovednosti formou opakování, zdokonalování a praktikováním naučených schopností ve výkonu služby. Další rozvíjení koní je individuální, dle požadavků a schopností jedince. Zásadou ale je, že čím víc toho kůň umí, tím líp.

Nedílnou součástí policejního výcviku je skokový a drezurní výcvik. Drezurní výcvik je důležitý pro synchronizaci jezdce a koně, pro snadnou a ochotnou ovladatelnost koně, příjezděnost a narovnání. Díky drezurním cvičením je kůň dobře příježděn a důvěřuje jezdcovi. Drezura je založena na klidné práci s koněm. Využívá se mechanika pohybu koně, shromážděná jízda, srovnání, kmih, uvolněnost a takt. Důležité je, aby byl kůň neustále na pomůckách, chůze na otěži s přilnutím. Mezi využívaná gymnastická cvičení patří práce ve všech chodech, zastavení, couvání, překroky, ustupování na holeň, velký a malý kruh, vlnovky, změny směru, dovnitř plec a zád' apod. Služební kůň by měl zvládnout drezurní výcvik do stupně obtížnosti L. Na to úzce navazuje skokový výcvik, který potřebuje poslušnost a ochotu koně k překonávání překážek. Skokovým výcvikem kůň také získává dobrou fyzickou kondici, osvalení a je pak schopen nést strážníka včetně těžké služební výstroje a výbroje, aniž by z toho kůň měl pak zdravotní problémy. Parkurové skákání se cvičí proto, že může nastat situace, kdy je potřeba rychlého policejního zásahu a v cestě se může vyskytnout překážka, kterou kůň musí být schopen bez váhání zdolat a pokračovat

v zásahu. Výcvik parkurového skákání probíhá do kategorie obtížnosti Z, což odpovídá maximální výšce překážky 100 cm.

Další součástí základního policejního výcviku je lonžování. Správně prováděné lonžování napomáhá koni k osvalení bez zátěže jezdce, v počátečním výcviku poslušnosti, uvolněnosti koně a pravidelnosti chodů.

Po základní výcviku koně a jeho následného zařazení do služby ale výcvik ještě nekončí. Koně a jejich jezdci mají výcvikové hodiny i v rámci služby. Zpravidla je uvedena v týdenním plánu a na starost ji má osoba s opravňujícím certifikátem odborného vedení výcvikové hodiny. Výcvikové hodiny jsou rozděleny do kategorií policejního výcviku. Kdy P značí policejní výcvik (speciální policejní dovednosti), PP – policejní výcvik s pyrotechnikou, D – drezurní výcvik, S – skokový výcvik, T – výcvik v terénu a dopravě.

3.7.3 Zkoušky služebních koní Policie ČR

K ověření připravenosti služebních koní k výkonu policejně hipologických činností organizuje odbor služební kynologie a hipologie přezkušování služebních koní Policie ČR. Nejprve je kůň přezkušován do 12 měsíců od zakoupení, aby mu mohla být zadána kategorie hlídkový kůň. Až po půl roce, dle požadavků vedoucího služební hipologie, může být kůň znovu přezkoušen a poté již může vykonávat službu i na bezpečnostních opatřeních. Každé dva roky jsou služební koně přezkušováni, zda splňují požadavky zadané kategorie. Pokud kůň nesplní kritéria přezkoušení kategorie služební kůň pro speciální policejní úkoly, stanoví komise opravný termín. Nesplní-li služební kůň ani opravný termín, nesmí vykonávat speciální policejně hipologické činnosti. Pokud splňuje kritéria pro zadání kategorie hlídkový kůň, smí vykonávat základní policejně hipologické činnosti. Nesplňuje-li služební kůň ani jednu ze zadaných kategorií, musí být vyřazen ze služby.

Mezi disciplíny zkoušky v základním kurzu, ve kterých jsou služební koně přezkušováni, patří jezdecká drezúra, skoková zkouška a speciální parkur policejních dovedností. Jezdec se služebním koněm předvádí, při zkoušce v jezdecké drezúře, vylosovanou drezurní úlohu stupně Z dle pravidel České jezdecké federace. U služebního koně je hodnocen přirozený pohyb vpřed, uvolněnost, klid, prostupnost, přizpůsobivost a ochota reagovat na pomůcky jezdce. Zkouška je hodnocena zkušební komisí, která hodnotí splnil/nesplnil. Skoková zkouška prověřuje schopnosti jezdce a služebního koně překonávat různé typy překážek. Důraz je kladen na ochotu služebního koně překážky překonat. Hodnotí se 6 překážek, jejich výška je maximálně 100 cm a minimálně 80 cm. Mezi doporučené překážky patří např. překonání kmene stromu, suchý příkop, vodní překážky, proutěné

překážky nebo sjíždění a vyjíždění svahu. Skoková zkouška je ohodnocena bodově, kdy se hodnotí každá překážka zvlášť. Za bezchybné vykonání cviku je uděleno 10 bodů, při odepření poslušnosti a následné vykonání cviku je uděleno 5 bodů. Komise určuje, zda služební kůň disciplínu splnil, pokud získal minimálního počtu bodů, tj. 50 bodů. Hodnocení nesplnil je udělováno, pokud kůň odepře poslušnost více než třikrát nebo dojde k pádu jezdce či koně. Pokud je jezdec se služebním koněm při skokové zkoušce hodnocen „nesplnil“, nemůže pokračovat v další části zkoušky. Speciální parkur policejních dovedností prověřuje zručnost a připravenost jezdce se služebním koněm překonávat obtížné překážky při plnění policejně hipologických činností. Speciální parkur policejních dovedností obsahuje 24 cviků, komise den před konáním zkoušek z nich náhodně vybere 12. Cviky jsou hodnoceny jednotlivě udělením bodů. Za bezchybné provedení cviku je uděleno 10 bodů, za nepřesné provedení cviku je uděleno 5 bodů a pokud je cvik neproveden ani napotřetí uděluje se 0 bodů. Maximum dosažených bodů je 120 bodů. Při dosažení minimálně 100 bodů je služebnímu koni zadána kategorie hlídkový služební kůň. Při dosažení minimálně 110 bodů je zadána kategorie služební kůň pro speciální úkoly.

Na základě posouzení provedení jednotlivých cviků a jednotlivých disciplín jsou služebnímu koni přiděleny body dle příslušné tabulky s bodovým hodnocením. Služebnímu koni bude zadána příslušná kategorie dle dosaženého hodnocení z jednotlivých disciplín.

Disciplína	Minimální počet bodů	Výrok komise
Jezdecká drezúra	/	splnil
Skoková zkouška	50	splnil
Speciální parkur policejních dovedností		
- hlídkový služební kůň	100	splnil
- služební kůň pro speciální úkoly	110	
Celkový výsledek	/	splnil

Tab. 1. Hodnocení jednotlivých disciplín

(zdroj: vlastní zpracování)

3.7.4 Výkonnostní zkoušky služebních koní městské policie

Výkonnostní zkoušky služebních koní městské policie ve speciálních policejních dovednostech se zúčastní koně, kteří ukončili dvouletý policejní výcvik a dosáhli minimálního věku 6 let. Koně musí být bez zdravotního omezení, jinak tuto zkoušky

nemohou vykonávat. Výkonnostní zkoušku hodnotí komisař, který zapisuje celkové hodnocení koně známkou 1 až 4, kdy 1 – vyhověl výtečně, 2 – vyhověl, 3 – vyhověl s podmínkou, 4 – nevyhověl. Zkušební úlohy výkonnostní zkoušky jsou sestaveny tak, že mají co nejvíce imitovat reálnou situaci běžného výkonu služby jízdni hlídky.

Zkušební úlohy jsou složeny z dvanácti disciplín, které jsou klasifikovány každá zvlášť. Jednotlivé úlohy jsou hodnoceny podle písmene a) získá jezdec a kůň 3 body, b) 2 body, c) 1 bod a podle písmene d) je hodnocení 0 bodů.

1. Kontrola nepovolené skládky

V této úloze je vymezen prostor z bariér tak, aby byl možný průchod dvou koní vedle sebe a na zemi jsou v tomto vymezeném prostoru poházeny pet lahve, matrace, koberec, pytle, plachty, igelit apod.

Bodové hodnocení: 3 body – kůň jde plynule v kroku přes nepořádek, bez známek neochoty, 2 body – kůň se kroučí, pozastavuje se, nebo se snaží nepořádek přeskočit, 1 bod – kůň projevuje velkou neochotu, couvá, ale nakonec překážku překonává, 0 bodů – neprojde.

2. Přejít přes figurínu na zemi

Vyrobená figurína v lidské velikosti je položena na zemi a kůň přes ni musí projít. Dvoučlenná hlídka jde vedle sebe s tím, že cestou tam překročí figurínu jeden kůň a po cestě zpět kůň druhý.

Bodové hodnocení: 3 body – kůň jde plynule v kroku, hlídka se může pozastavit a prohlédnout si figurínu, bez známek vzrušení kůň figurínu překročí a pokračuje dál, 2 body – kůň, který má figurínu překročit ji přeskočí, hlídka na okamžik neudrží tvar, kůň nesmí couvat, 1 bod – kůň couvá, kroučí se a překážku překonává v panice za silné podpory jezdce, 0 bodů – neprojde.

3. Nošení vlajky

Hlídka jde v řadě vedle sebe a jeden z jezdců hlídky uchopí vlajku do pravé ruky a otěže drží pouze v levé ruce. Vlajku přenáší v kroku z bodu A do bodu B, tam hlídka zastaví a vlajku předá pomocníkovi, který ji potom podá druhému jezdcovi.

Bodové hodnocení: 3 body – dvojice je sebejistá a provádí úlohu přesně dle zadání, 2 body – kůň poklusal, leká se, ale absolvuje celou trasu, 1 bod – kůň poklusal, leká se, ale absolvuje více jak polovinu trasy, 0 bodů – není schopen.

4. Průchod zúženým prostorem – podhled

Hlídka projde krokem cca 6 metrů zúženým prostorem s podhledem za sebou v zástupu, poté se zastaví, vyrovnají se do řady vedle sebe, provedou obrat a vymění

si pozice, kdy kůň, který šel druhý jde teď první. Podhled může představovat překážka jako např. transparent, který je z obou stran upevněn ve stojanu.

Bodové hodnocení: 3 body – splnil úlohu přesně dle zadání, 2 body – před podhledem se kůň zastaví na více jak 5 sekund, ale na zesílené pobídce jezdce jde dál podle zadání, 1 bod – kůň pobíhá, je nervózní, proskočí, 0 bodů – neabsolvuje.

5. Vytlačování pushballového míče nebo jako alternativa zakrytí koně plachtou

Požaduje se, aby kůň tlačil hrudními končetinami a plecí míč, po vyznačené dráze, dopředu cca 15–30 metrů vpřed v kroku a zpátky v klusu.

Bodové hodnocení: 3 body – ochota tlačit míč v kroku a v klusu, 2 body – za větší podpory jezdce a jen v kroku, 1 bod – neochota, nervozita, kůň se kroutí, ale přeci jen absolvuje minimálně krokovou část, 0 bodů – není ochoten tlačit míč.

Využije-li alternativní úloha, zakrytí koně plachtou, je prováděna s pomocníky, kteří překryjí koně i s jezdce plachtou. Je možné postupovat zezadu dopředu, případně i od hlavy k zádi koně. Kůň s jezdce stojí klidně, případně může cca 3 kroky couvnout.

Bodové hodnocení: 3 body – splnil úlohu podle zadání, 2 body – kůň si nechá přes sebe plachtu přetáhnout, ale není v klidu, panikaří, 1 bod – kůň není v klidu, ale nechá si na sebe plachtu položit, přetažení přes sebe není provedeno, 0 bodů – neabsolvuje.

6. Průchod do „neznámého“ prostoru – chůze přes sudy

Postaví se řada z plastových sudů a hlídka, v řadě vedle sebe, tuto překážku překonává v kroku. Kůň by měl do sudů tlačit plecí.

Bodové hodnocení: 3 body – splnění úlohy dle jejího zadání, 2 body – kůň se kroutí a jezdce musí vyvinout tlak, aby kůň překážku překonal, 1 bod – kůň se kroutí, jezdce musí vyvinout tlak, ale kůň couvá nebo v panice poskakuje, 0 bodů – neabsolvuje.

7. Přemístění předmětu z bodu A do bodu B

Předmětem k přemístování lze využít v podstatě cokoliv od velikosti nákupní tašky až po figurínu. Oba jezdci hlídky předmět z koně uchopí a následně drží, posadí či připevní na koně, nebo na sebe. Následně musí předmět převést z bodu A do bodu B, kdy délka trasy je zhruba 30 metrů.

Bodové hodnocení: 3 body – kůň sebezjistě bez problémů absolvuje celou trasu, 2 body – poklusávání, lekání se, ale kůň absolvuje celou trasu, 1 bod – kůň neabsolvuje celou trasu, musí splnit více než polovinu, 0 bodů – není schopen splnit.

8. Doprovod hlučící skupiny lidí

Skupina o 5 a více lidí má za úkol dělat co největší hluk píšťalkami, bubny, pokřikem apod. Nesou s sebou transparenty a vlajky. Dvoučlenná jízdní hlídka se k této skupině lidí připojí za ně a bude je doprovázet cca 50 metrů do vyznačeného cíle. Zde se otočí a koně přejdou do čela a dovedou průvod zpět do výchozího postavení.

Bodové hodnocení: 3 body – kůň sebezjistě bez problémů absolvuje celou trasu, 2 body – kůň přešlapuje, je mírně nervózní, ale uspokojivě absolvuje celou trasu, 1 bod – kůň je více nervózní, projevují se výše uvedené nedostatky, ale je stále ovladatelný, 0 bodů – není schopen splnit, jezdec má problém s ovladatelností koně.

9. Eliminace výstražných, světelných a zvukových systémů

Hlídka vyjde krokem nebo klusem směrem k odstavenému služebnímu automobilu, který ve vzdálenosti cca 15–20 metrů od koní použije maják a sirénu. Hlídka následně houkající auto 2x kolem obejde v kroku, ve vzdálenosti jednoho metru od auta. Poté se vrací v kroku nebo klusu zpět.

Bodové hodnocení: 3 body – splnění úlohy, tak jak bylo uvedeno, 2 body – kůň vykazuje nervozitu, poklusávání, uhýbá od auta, 1 bod – kůň je hodně nervózní, ustupuje do boku, má tendence prchat, ale nakonec absolvuje, 0 bodů – kůň prchá a není schopen úlohu splnit.

10. Překonání ohně

Výcvik s použitím ohně je upraven Směrnicí č. 41/2015. Hlídka vyřazená vedle sebe přechází pruh zapálené slámy, nebo zapálenou lištu na zemi, prochází přes oheň v kroku nebo v klusu.

Bodové hodnocení: 3 body – splnění úlohy dle jejího zadání, 2 body – kůň se kroutí a jezdec musí vyvinout tlak, aby kůň ohnivou překážku překonal, 1 bod – kůň se kroutí, jezdec musí vyvinout tlak, ale kůň couvá nebo v panice poskakuje, 0 bodů – neabsolvuje.

11. Překonání dýmu

Výcvik s použitím pyrotechniky je upraven Směrnicí č. 41/2015. Lze využít filmový dým, který se rozprostře po zemi anebo lze odpálit dýmovnici, bez zvukového efektu. Hlídka, koně v řadě vedle sebe, projde dým v kroku nebo v klusu.

Bodové hodnocení: 3 body – kůň prochází dýmem a je v klidu, 2 body – kůň se kroutí a jezdec musí vyvinout tlak, aby kůň neprchal, 1 bod – kůň má tendence uprchnout, jezdec musí vynaložit velké úsilí, 0 bodů – kůň prchá, nesplnil úlohu.

12. Střelba ze startovacích pistolí

Výcvik s použitím střelby ze startovací pistole je upraven Směrnici č. 41/2015. Hlídky se postaví do vymezeného prostoru, ve vzdálenosti 30 metrů od koní stojí střelec, který vystřelí 4 jednotlivé výstřely s 2 sekundovým intervalem. Koně jsou otočeni hlavou ke střelci.

Bodové hodnocení: 3 body – při prvním výstřelu může kůň poskočit, ale dále v klidu stojí, 2 body – kůň poskakuje, má tendenci prchat z vymezeného prostoru, jezdec vynakládá úsilí, aby koně udržel na místě, ale nakonec úlohu absolvuje, 1 bod – kůň se přizvedává na zadní, nebo ho jezdec neudrží ve vymezeném prostoru, 0 bodů – kůň prchá, neabsolvuje.

Po splnění všech dvanácti disciplín komise sečte body za jednotlivé úlohy. Maximální počet bodů je 36. Stupnice hodnocení 1–4, uvedená výše, je odvozena od bodového rozmezí celkového počtu získaných bodů ve zkušebních úlohách. Vyhověl výtečně (1) – zisk 36–34 bodů, vyhověl (2) – zisk 33–21 bodů, s tím, že ani jedna úloha nebyla klasifikována za 0 bodů, vyhověl s výhradou (3) – zisk 33–21 bodů, s tím, že jedna z úloh byla klasifikována za 0 bodů, nevyhověl (4) – nesplnil výše uvedené podmínky.

3.8 Podmínky k vyřazení koně ze služby

Důvody, proč jsou služební koně vyřazováni ze služby jsou v podstatě stejné jak pro statní, tak i městské jízdni složky. Je to především zdravotní stav a neschopnost vykonávat službu. Jízdni složky se od sebe liší tedy postupem, kterým služební koně vyřazují.

3.8.1 Vyřazení služebního koně u státní policie

Služební kůň je majetek krajského ředitelství, pro vyřazení koně ze služby zasedá komise, která o tom rozhodne. Nejprve napíše vedoucí oddělení jízdni skupiny požadavek na prezidium o svolání komise. V komisi zasedá zástupce odboru hipologie a kynologie, vedoucí instruktor z oddělení, které chce koně vyřadit a v komisi také zasedá služební veterinární lékař. Provede se zápis, včetně veterinární zprávy a vedoucí policejního prezidenta doporučí vyřazení koně, které se zašle řediteli krajského oddělení. Pokud je vyřazení koně schváleno všemi členy komise, může být kůň prodán. Kůň je nabízen na interních stránkách, stání

organizace, případně může být odprodán zaměstnancům policie. Výše ceny bývá určena výší jateční hodnoty a záleží také na zdravotním stavu koně.

Důvody pro vyřazení koně ze služby jsou nejčastěji zdravotní důvody, kdy kůň je dlouhodobě nemocný. Nejčastěji koně trpí problémy s končetinami, případně zádovým svalstvem. Vyřazen může být kůň i kvůli vysokému věku, který už není schopen svoji práci ve službě zvládnout. Charakterové vlastnosti hrají také důležitou roli. Například když kůň prodělá při službě nějaký úraz nebo šok a již není schopen znovu se na danou situaci adaptovat. Není-li schopen bez problému zvládnout službu je to důvod pro vyřazení koně. V takových situacích nedochází k okamžitému vyřazení koně, ale je nejprve přemístěn do remontní stáje na zotavení. Pokud se tam jeho zdravotní a psychický stav zlepší a je schopen se vrátit do služby, vrací se zpět do daného oddělení. Pokud se nezotaví a nezlepší se jeho stav, musí být vyřazen ze služby.

3.8.2 Vyřazení služebního koně u městská policie

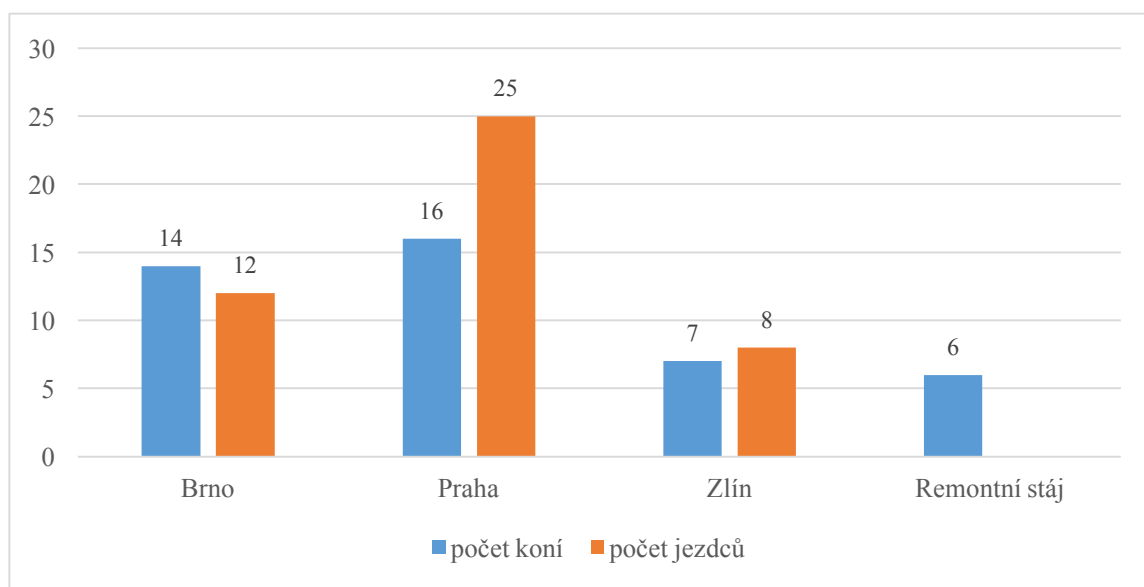
Podmínky k vyřazení koně ze služby se řídí přílohou č. 2 k Příkazu ŘMP č. 14/08 ze dne 30. dubna 2008.

Vyřazení koně ze služby je možné na základě písemné veterinární zprávy, kterou sepiše ošetřující veterinární lékař. V této zprávě je uvedeno doporučení o vyřazení služebního koně ze služby, které musí být doloženo celkovou anamnézou zdravotního stavu koně a predikcí dalšího vývoje se všemi důsledky v případě nevyřazení koně ze služby. V žádném případě nesmí docházet k týrání služebního koně. Příčinou vyřazení koně ze služby může být i dosažení vysokého věku, kdy kůň již nemůže náročnou službu zvládnout. Dalším důvodem k vyřazení může být situace, kdy se ukáže, že je kůň pro výkon služby nevhodný, nespolehlivý a pro strážníky během hlídkové činnosti nebezpečný.

Finální vyřazení koně je zpravidla řešeno odprodejem formou písemné kupní smlouvy. Cena koně je stanovena na základě kvalifikovaného odhadu renomovaného odhadce. Vyřazení může být řešeno i jiným způsobem, vždy záleží na okolnostech konkrétního případu a na zajištění práv zvířete. Je preferováno důstojné dožití služebních koní. Je snahou do podmínek prodeje zařadit souhlas nového majitele koně s možností kontroly vedoucího pracovníka městské policie v místě nového ustájení. Vedoucí pracovník je při kontrole povinen zhodnotit aktuální stav zvířete a posoudit, zda nedochází k jeho týrání. V případě zjištěných nedostatků je povinen informovat příslušnou veterinární správu, či učinit i jiná zákonná opatření vedoucí k nápravě.

3.9 Statistiky jízdní policie ČR za rok 2017

Oddělení služební hipologie Policie ČR řádně zaznamenává počty jízdních policistů a služebních koní. Dle následujícího grafu č. 1 můžeme porovnat počty u jednotlivých oddělení v Brně, Praze a Zlíně. Do sčítání koní je zařazena i remontní stáj v Brně. Tyto výsledky jsou pouze za rok 2017, protože každý rok se počty koní, ale i policistů mění.

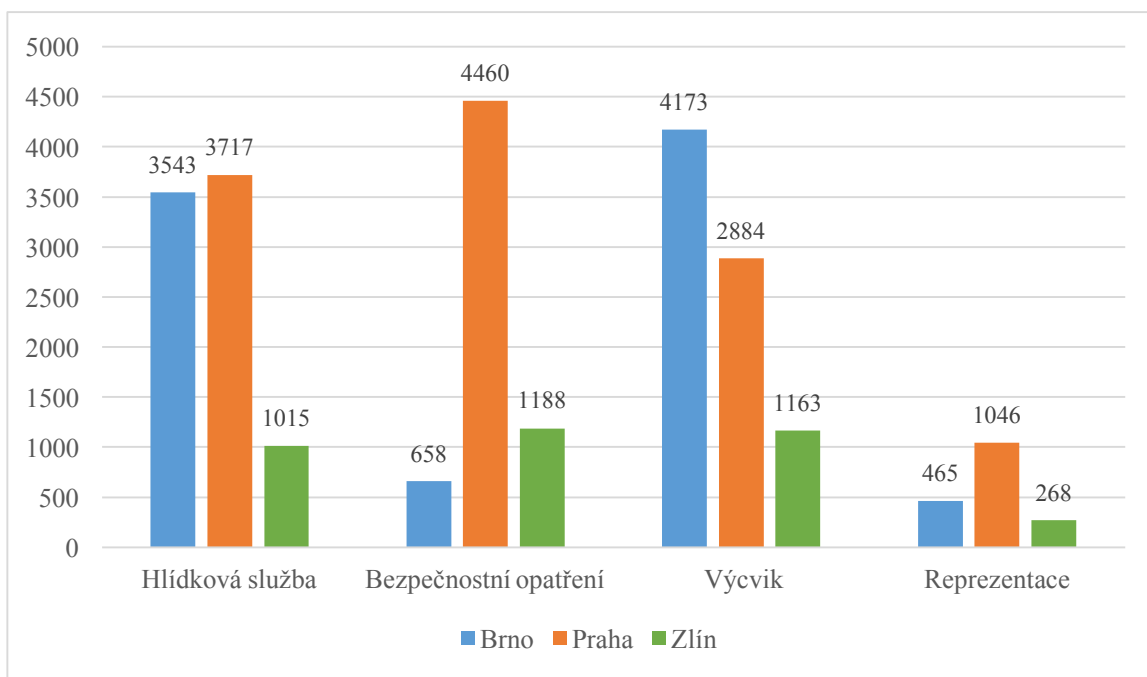

Graf 1. Početní stavy jízdních oddílů Policie ČR za rok 2017

(zdroj: vlastní zpracování)

Z grafu je zřetelné, že největším počtem jezdců i služebních koní disponuje oddělení jízdní policie v Praze. V počtu služebních koní je těsně za Prahou oddělení v Brně, ale naopak jízdní skupina ve Zlíně má oproti pražské jízdní skupině téměř o polovinu služebních koní méně. Oddělení služební hipologie v Brně má jako jediný jízdní oddíl méně jezdců, než je služebních koní. Šest koní v remontní stáji bude po ukončení výcviku, nebo případně u koní po rekonvalescenci, přemístěno následně na příslušná oddělení.

Každé oddělení jízdní skupiny důsledně zaznamenává všechny hodiny, které se služebními koňmi odpracovali. V následujícím grafu č. 2 jsou uvedeny činnosti, které jízdní skupiny plní a součet hodin za celý.

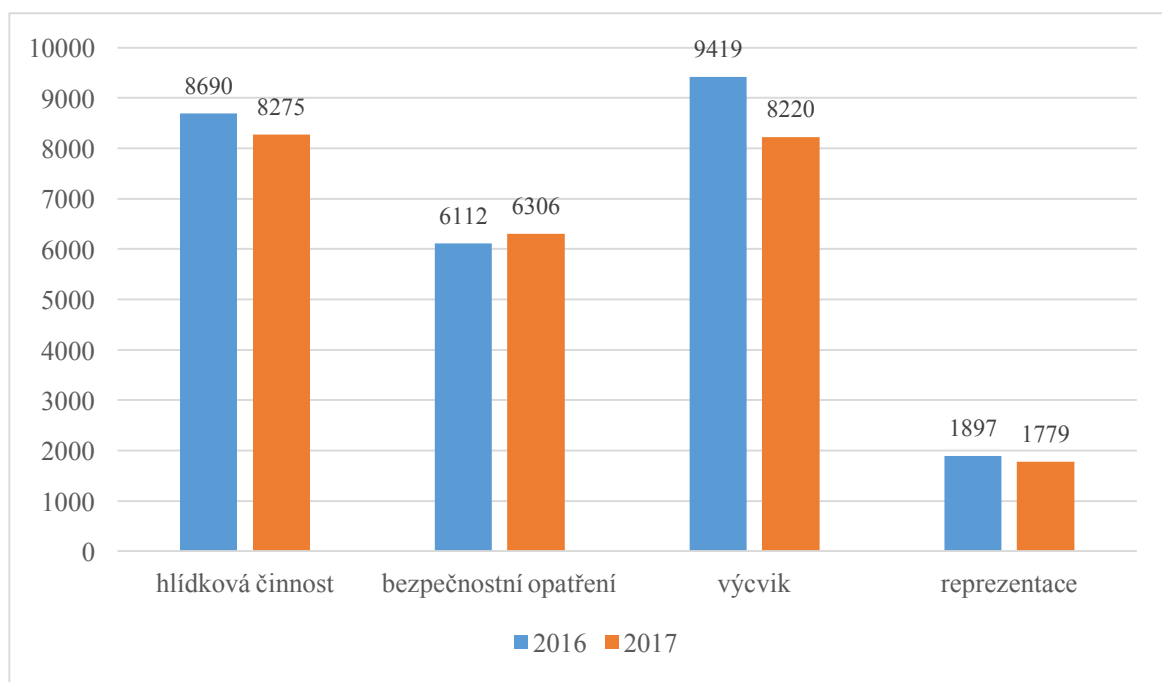

Graf 2. Celkový počet hodin vykonaných u dané činnosti za rok 2017

(zdroj: vlastní zpracování)

Jízdní policie České republiky ve své službě vykonává různorodé činnosti. Ve službě se věnují hlídkové činnosti, bezpečnostním opatřením, výcviku, ale také reprezentaci jízdní policie. Jak je zobrazeno v grafu nejvíce času ve výkonu služby tráví jízdní oddíl v Praze. V bezpečnostních opatřeních dominuje jednoznačně pražská jízdní skupina, která za rok 2017 v bezpečnostních opatřeních odpracovala 4 460 hodin času své služby. V případě Zlína je to skoro o 4x méně a u brněnského oddělení téměř až 7x méně vykonaných hodin oproti Praze v rámci bezpečnostních opatření. V hlídkové činnosti je brněnská jízdní skupina v počtu hodin těsně za pražskou, naopak ve Zlíně mají o cca 3x méně vykonaných hodin v této činnosti.

V rámci posbíraných dat lze v následujícím grafu č. 3 porovnat celkový sečtený počet hodin na všech jízdních odděleních za rok 2016 a rok 2017.

Graf 3. Porovnání roku 2016 s rokem 2017 v činnostech Policie ČR

(zdroj: vlastní zpracování)

Z grafu je patrné, že oproti roku 2016 v činnostech v rámci výkonu služby jízdní Policie ČR v roce 2017 nastal pokles v počtu odpracovaných hodin. Kromě bezpečnostních opatření, kde se počet hodin oproti roku 2016 navýšil o 194 hodin.

4 Závěr

Cílem bakalářské práce bylo přinést ucelený přehled o jízdni policii v České republice, který byl naplněn. Práce shrnuje všechny důležité informace o jízdni policii od historie až po současnost. A přehledně poukazuje na rozdíly, které jsou ve službách městské a státní policie. Tyto rozdíly jsou největší v legislativních možnostech nasazení jízdni složek, o čemž podrobně pojednává samostatná kapitola bakalářské práce.

Kapitoly fyziologie a kognitivních schopnostech koně mají v bakalářské práci také svoji důležitou roli. Jedná se o bližší poznání smyslů a vnímání koně, které jsou pro práci na oddělení hipologie velmi důležité, aby jezdci a cvičitelé si s koňmi správně rozuměli a chápali jejich požadavky a potřeby. Výcvik koně nelze provádět bez znalostí kognitivních schopností koně. Je důležité znát, jak koně motivovat a učit novým věcem. Proto výcvik koní u jízdni policie provádějí pouze specialisté, které k této činnosti opravňuje certifikát na výcvik koní.

V bakalářské práci je podrobně pojednáno i o podmínkách pro výběr, ale i vyřazení služebních koní. Tyto podmínky jsou v jistých ohledech odlišné pro státní a městskou jízdni policii, a proto jsou v bakalářské práci rozepsány zvlášť.

Dalo by se říci, že nejzajímavější kapitolou této práce je výcvik služebních koní, který je natolik specifický, že může obohatit a inspirovat všechny čtenáře. Výcvik služebních koní probíhá v podstatě celý služební život koně, od začátku, kdy byl kůň vybrán jako vhodný pro tuto práci, až po jeho vyřazení ze služby. Výcvik, který kůň absolvuje, je následně zhodnocen při zkouškách služebních koní, které se provádějí pravidelně, aby bylo možné sledovat, zda se kůň zlepšuje či zhoršuje.

Na závěr bakalářské práce jsou zařazeny statistické údaje o činnostech, které za rok 2017 jízdni policie vykonává při svých službách. Pro snadnější názornost byly tyto údaje zpracovány graficky.

Zpracování bakalářské práce mě velmi obohatilo a doufám, že bude přínosná i čtenářům. Zároveň bych ale ráda všechny upozornila, že práce u jízdni policie není vhodná pro všechny, kteří mají jen koně rádi. Jedná se o velmi rozmanitou a náročnou práci, která je náročná především fyzicky, ale také časově. Služební koně a jezdci vyráží do služby za každého počasí a každý den, ale i večer.

5 Seznam literatury

1. Budd, G. E. 1996. The morphology of *Opabinia regalis* and the reconstruction of the arthropod stem-group. *Lethaia*, 29: 1-14. doi:10.1111/j.1502-3931.1996.tb01831.x
2. Durutttya, M. 2005. Velká etologie koní. HIPO-DUR Košice – Praha. 583 s. ISBN 80-239-5088-6.
3. Dušek, J. 1995. Kůň ve službách člověka: (středověk). Apros. Jílové u Prahy. 262 s. ISBN 80-901100-6-1.
4. Dušek, J., Hučko, V., Klement, J., Pellarová, A. 1992. Chov koní v Československu. Brázda. Praha. 176 s. ISBN: 80-209-0168-X.
5. Edwards, E. H. 1994. Encyclopedia of Horse. Dorling Kindersley Limited. London. 400 p. ISBN: 0-7513-0115-9.
6. Goodwin, D., Davidson, H.P.B. and Harris, P. 2005. Selection and acceptance of flavours in concentrate diets for stabled horses *Applied Animal Behaviour Science*, 95, (3-4), pp. 223-232.
7. Haller, M. 2012. Der neue Kosmos Pferdeführer. Franckh-Kosmos Verlags-GmbH & Co. KG. Stuttgart. 280 s. ISBN: 978-3-440-13007-0.
8. Hanggi, E. B. 2010. Short-term memory testing in domestic horses: experimental design plays a role. *Journal of equine veterinary science*, 30(11), 617-623.
9. Hanggi, E. B., & Ingersoll, J. F. 2009. Long-term memory for categories and concepts in horses (*Equus caballus*). *Animal cognition*, 12(3), 451-462.
10. Hanggi, E. B., & Ingersoll, J. F. 2009. Stimulus discrimination by horses under scotopic conditions. *Behavioural processes*, 82(1), 45-50.
11. Hendriksen, P., Elmgreen, K., & Ladewig, J. 2011. Trailer-loading of horses: is there a difference between positive and negative reinforcement concerning effectiveness and stress-related signs?. *Journal of Veterinary Behavior: Clinical Applications and Research*, 6(5), 261-266.
12. Innes, L., & McBride, S. 2008. Negative versus positive reinforcement: an evaluation of training strategies for rehabilitated horses. *Applied Animal Behaviour Science*, 112(3), 357-368.
13. Joseph Carroll, Christopher J. Murphy, Maureen Neitz, James N. Ver Hoeve, Jay Neitz; Photopigment basis for dichromatic color vision in the horse. *Journal of Vision* 2001;1(2):2. DOI: 10.1167/1.2.2.

14. Kapitzke, G. 2008. Kůň od A do Z. Brázda. Praha. 416 s. ISBN: 978-80-209-0363-1.
15. Lansade, L., & Simon, F. 2010. Horses' learning performances are under the influence of several temperamental dimensions. *Applied Animal Behaviour Science*, 125(1), 30-37.
16. Lerche, František. 1956. Chov koní. Praha: Státní nakladatelství. 161 s.
17. Macek, P., Uhlíř L. 2011. Dějiny policie a četnictva IV. Police history. Praha. 291 s. ISBN 978-80-86477-55-8.
18. Macek, P., Uhlíř, L. 1997. Dějiny policie a četnictva I. Themis. Praha. 178 s. ISBN 80-85821-52-4.
19. Macek, P., Uhlíř, L. 1999. Dějiny policie a četnictva II. Police History. Praha. 230 s. ISBN 80-902670-0-9.
20. Macek, P., Uhlíř, L. 2001. Dějiny policie a četnictva III. Police History. Praha. 230 s. ISBN 80-86477-01-0.
21. MacFadden, B., J. 1994. Fossil Horses: Systematics, Paleobiology and Evolution of the Family Equidae. Cambridge University Press. Cambridge. p. 396. ISBN: 0521477085.
22. Macuda, T., & Timney, B. 1999. Luminance and chromatic discrimination in the horse (*Equus caballus*). *Behavioural processes*, 44(3), 301-307.
23. Munsters, C. C. B. M., E. K. Visser, J. van den Broek, M. M. Sloet van Oldruitenborgh-Oosterbaan. Physiological and behavioral responses of horses during police training. *Animal* [online]. 2013, 7(5) [cit. 2017-06-05]. DOI: 10.1017/S1751731112002327. ISSN 1751732X.
24. Munsters, Carolien C.B.M., Jan van den Broek, René van Weeren, Marianne M. Sloet van Oldruitenborgh-Oosterbaan. Effects of transport, riot control training and night patrols on the workload and stress of mounted police horses. *Applied animal behaviour science* [online]. 2013, 143(1) [cit. 2017-06-05]. DOI: 10.1016/j.applanim.2012.10.019. ISSN 01681591.
25. Pierard, Marc, Paul McGreevy, Rony Geers. Equine Research: Developing behavioral tests to support selection of police horses. *Journal of Veterinary Behavior: Clinical Applications and Research* [online]. 2017, 19, 7-13 [cit. 2017-06-05]. DOI: 10.1016/j.jveb.2017.01.005. ISSN 15587878.
26. Plháková, A. Učebnice obecné psychologie. Praha: Academia, 2011. ISBN 80-200-1499-3.

27. POKYN č. 66 ředitele ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidenta České republiky ze dne 27. července 2016, kterým se stanoví postup policistů na úseku činnosti služební hipologie.
28. POKYN č. 83 policejního prezidenta ze dne 28. dubna 2015, kterým se upravuje činnost služební hipologie.
29. Pospíšil, K., Šperl, V. 2001. 20 let jízdní policie. Ministerstvo vnitra České republiky. Praha. 29 s. ISBN: neuvedeno.
30. Příloha č. 2 k Příkazu ŘMP č. 14/08 ze dne 30. 4. 2008 Metodika výcviku služebních koní a jezdců, zkušební řád, výběr strážníka jezdce a služebního koně.
31. Reece, W.O. *Fyziologie domácích zvířat*. 1.vyd. Praha: Grada Publishing, 1998. 456 s. ISBN: 80-7169-547-5
32. Rees, Lucy. 1986. *Das Wesen des Pferdes: Persönlichkeit, Entwicklung, Verhalten*. Stuttgart: Müller u.a. ISBN 3275008781.
33. Walls, G. L. 1942. *The vertebrate eye and its adaptive radiation*. Oxford, England: Cranbrook Institute of Science. <http://dx.doi.org/10.5962/bhl.title.7369>